

Kronika Miasta 1945 – 1970

Komitet redakcyjny zdając sobie sprawę iż opracowanie pełnej monografii Miasta Białogardu przekracza jego społeczne możliwości pragnie w niniejszej kronice w nawiązaniu do rysu historycznego, przedstawić możliwie jak najwierniej pełny rozwój miasta w okresie władzy ludowej.

Nie zamykając na tym prac kronikarskich pragniemy by kronika ta przekazana z rąk do rąk, z pokolenia na pokolenie była stale uzupełniana wiernym odbiciem dorobku miasta i jego społeczeństwa.

Niechaj młode pokolenie z kart tych się dowie jak w trudzie znoju i ofiarności społecznej przy pełnym poparciu władzy ludowej rozkwitał nasz piękny Białogard.

W XXV – lecie Polski Ludowej – czyniąc zadość życzeniom mieszkańców miasta spod znaku gryfa pomorskiego kronikę niniejszą pożytkowi ogólnemu

oddajemy

Spółeczny Komitet
Redakcyjny

Białogard – 1969 rok.

Na zebraniu organizacyjnym które odbyło się w prezydium miejskiej rady narodowej Białogard dnia 23.VIII.1968 rok.

Wybrano społeczny komitet redakcyjny kroniki miasta Białogardu w następującym składzie:

Przewodniczący

Marian Górecki

Z-ca Przewodn.

Wiesław Wiśniewski

Sekretarz

Teresa Sitka

Członkowie

Zdzisław Ujazdowski

Wanda Majorek

Stanisława Rogowska

Szczepan Sobczak

Członkowie:

Eugeniusz Walczak

Marian Sterra

Lech Wieczorkiewicz

Antoni Jaciubek

Ryszard Bauman

Helena Klapczyńska

Władysław Wanka

Franciszek Wencelis

Antoni Dąbrowski

Ryszard Sztemborowski

Antoni Kmuk

Stefania Laska
Wacława Grawicz
Marian Dworaczek

Z Kroniki Białogardu

Białogard to stara osada słowiańska na szlaku wielkopolski do Kołobrzegu. Jedną z pierwszych rezydencji książąt Pomorza Zachodniego, prawa miejskie uzyskała w roku 1299. Przez dłuższy czas stanowiła siedzibę kasztelanii białogardzkiej. Zajęta w XVII w. przez Brandenburgię dzieliła losy Pomorza Zachodniego. Dziś miasto nasze przekroczyło liczbę 20 tysięcy mieszkańców, którym co roku oddaje się do dyspozycji nowe bloki mieszkalne, zbudowano nowe osiedla mieszkaniowe. Dla młodego pokolenia oddano jeden żłobek, siedem przedszkoli, dwie szkoły średnie, pięć szkół podstawowych, dom kultury, świetlicę, obiekty sportowe. Zmodernizowana, stale rozwijająca się sieć handlowa zaspokaja potrzeby mieszkańców. Przemysł białogardzki oparty na zakładach elektronicznych, garbarni, zakładach drzewnych, przemyśle terenowym i wytwórczości spółdzielczej, daje swą stale wzrastającą produkcję nie tylko na rynki krajowe, eksportując część wyrobów za granicę. W walkach o wyzwolenie ziemi białogardzkiej poległo ponad 700 żołnierzy i oficerów radzieckich z jednostek I frontu białoruskiego. Pamięć o nich uczczono pomnikiem wdzięczności wzniesionym przy ul. Kołobrzesckiej.

Miasto Białogard wyzwolone zostało 5/6 marca 1945 roku.

Bezpośredni udział mas w rządzeniu krajem wysunięty został jako zasada programowa już po pierwszym posiedzeniu Krajowej Rady Narodowej w noc sylwestrową 1943/44. Dla realizacji tego programu powołano jeszcze w czasie okupacji Rady Narodowe złożone z przedstawicieli delegowanych i odwoływanych przez organizacje demokratyczno – niepodległościowe. System rad okazał się istotnym czynnikiem demokratyzacji życia społecznego. Od początku państwa ludowego nie było poważniejszego zadania, które by rozwiązywano bez udziału Rad Narodowych! Pomyślny przebieg reformy rolnej i unarodowienia przemysłu, zasiedlenia ziem zachodnich, odbudowy kraju, bitwy o handel, zwalczania spekulacji, sabotażu i nadużyć powojennych, nie byłby możliwy bez wykorzystania poprzez Rady Narodowe energii i inicjatywy samych mas. Już za tym w ramach swoich pierwszych uprawnień Rady Narodowe odegrały olbrzymią rolę w umacnianiu ustroju demokracji ludowej i odbudowanie gospodarki, organizując oddolną kontrolę i włączając szerokie masy do udziału w realizowaniu poszczególnych zadań władzy ludowej o charakterze przede wszystkim uchwałodawczo – kontrolnym, opierając się na 4-ro osobowych prezydiach, będących kolegiałnym organem wykonawczym. Ograniczone uprawnienia Rad Narodowych nie pozwalało im wykorzystać rosnącej aktywności politycznej i gospodarczej mas pracujących przy bezpośrednim kierowaniu sprawami terenu, gdyż same rady nie posiadały w tym zakresie dostatecznych uprawnień. Dlatego ustawa z 20 marca 1950 r. przekształciła dotychczasowe Rady Narodowe na jedyne organy władzy państwowej na ich terenie znosząc zarówno związki samorządu terytorialnego, jak też dotychczasowe organy administracji ogólnej oraz większości organów terenowej administracji nie zespołowej. Ustawa ta a następnie Konstytucja PRL z 1954 roku, przyznały Radom Narodowym rolę „gospodarza terenu”, a zatem kompetencje ogólne, wynikające z przekazania im kierowania na swoim terenie sprawami gospodarczymi, społecznymi i kulturalnymi.

Okruchy wspomnień z pierwszych dni wolności Oswobodzenie Białogardu dnia 5 marca 1945 r.

„Przebywający na pracy polacy przystąpili do organizowania administracji państwowej. Już w dniu 8 marca 1945 r. zorganizowano Zarząd Miejski w składzie:

Edward Kotliński – Burmistrz
Kazimierz Dobrowolski – Zastępca Burmistrza
Helena Klapczyńska – Sekretarz

„Organizatorami pierwszej placówki milicji obywatelskiej byli:

Czesław Huet
Zbigniew Garbowski

Którzy rozpoczęli współpracę z wojskową komendą miasta”

„Po zorganizowaniu miasta nawiązano kontakt z miastami:

Świdwin i Połczyn – Zdrój. W dniu 21 marca 1945 roku przystąpiono do organizacji powiatu.”

„Na starostę wybrany został ob. Edward Kotliński a na zastępcę ob. Kazimierz Dobrowolski. Komendantura wojskowa zatwierdziła wymienionych jako pełnoprawnych przedstawicieli Polski Ludowej na terenie tworzącego się powiatu.”

„W tym czasie powstała pierwsza gmina wiejska Pankin Duży a jej wójtostwo objął przebywający na pracy przymusowej ob. Witkowski. Drugą gminę utworzyło Pukanino.”

„W dniu 29.04.1945 roku, zjechał do Białogardu delegowany przez rząd Rzeczypospolitej Polski Pełnomocnik Rządu ob. Stanisław Stolarski, a jego Z-ca ob. Lucjan Okulski oraz pierwszy Komisarz Ziemski.

„Placówkę Państwowego Urzędu Repatriacyjnego obejmuje przybyły na teren Białogardu ob. Aleksander Makorek”.

„Ob. Stolarski Stanisław pełnił obowiązki Pełnomocnika Rządu a później Starosty do roku 1949, a ob. Okólski Lucjan do roku 1950. W roku 1950 przybył do Białogardu nowo-mianowany Starosta ob. Władysław Czechowicz (były Starosta w Prudniku na Śląsku), który funkcję Starosty pełnił do chwili powstania Rad Narodowych, wówczas przeszedł do nowo-utworzonego województwa koszalińskiego jako Sekretarz Prezydium WRN.”

„Dnia 1 lipca 1948 roku Wojewoda Szczeciński zatwierdza granicę następujących gmin wiejskich:

1. Brzeżno
2. Biały-Zdrój
3. Lejkowo
4. Łęczno
5. Pomianowo
6. Rąbino
7. Rogowo (dawny Pankin Duży)
8. Sadkowo
9. Tychowo
10. Połczyn-Zdrój (dawny Vorbruch)

Pierwszą białogardzką aptekę uruchomiło małżeństwo Tóke – przebywający na tych terenach Estończycy, którzy po dziś dzień przebywają w naszym mieście, a ob. Tóke Helmi jest Radną Miejskiej Rady Narodowej. W późniejszym czasie aptekę przejmuje ob. Albin Wiertel.”

„Organizację pierwszej pomocy lekarskiej w miejscowym szpitalu powierzono niemieckiemu lekarzowi z Tychowa Gramsowi. Dużej pomocy ludności polskiej udzielali lekarze Armii Czerwonej.”

„Pierwszymi lekarzami polskimi, którzy tworzyli służbę zdrowia w miejscowym szpitalu, było małżeństwo Nowickich.”

Jak wyglądały pierwsze dokumenty Władzy Ludowej

Zaświadczenie (w języku polskim i radzieckim)

ZAŚWIADCZENIE

Zaświadcza się, że Helena Klapczyńska, ur. 21 marca 1911 roku zam. w Belgardzie Flachsfabrik, jest współpracownikiem tymcz. Zarządu Miasta Belgradu i upoważniona do noszenia opaski biało-czerwonej z literami BY (wojenne udostowierzenie).
BELGARD, dnia 8 marca 1945 roku

Pieczęć okrągła
z gryfem pomorskim
i napisem :Stadt
Belgard F/POM

Der
Burgermelfter
(Podpis nieczytelny)

Burmistrz Miasta Białogardu

Białogród, dnia 19 marca 1945

Powołując się na złożone przez pracowniczkę zarządu miejskiego obywatelkę Helenę Klapczyńską ur. 21.03.1911 roku przyrzeczenie mianuje wymienioną 2-gim zastępcą urzędnika stanu cywilnego w Białogardzie.

Pieczęć okrągła
z gryfem pomorskim
z napisem: Zarząd
Miejski w Białogardzie

Burmistrz
(Józef Rogulski)

Protokół z posiedzenia miejskiej komisji opiniodawczej w Białogardzie z dnia 14 sierpnia 1945 roku.

„Dnia 14 sierpnia 1945 roku zostało zwołane zebranie komisji opiniodawczej przy Miejskiej Radzie Narodowej w Białogardzie na godzinę 17-tą w ratuszu pokój nr 12.

Na zebranie przybyli następujący członkowie komisji:

1. Józef Rogulski	]	
2. Marian stera	]	Wszyscy
3. Andrzej Pawlak	]	z Białogardu
4. Helena Klapczyńska	]	

Celem Zasięgnięcia bliższych informacji o wnioskodawcach przywołano następujących obywateli:

1. Komendanta Milicji Rejonowej – obyw. Nowocińskiego
2. Komendanta Komisariatu MO – obyw. Hueta
3. Obyw. Mariana Klapczyńskiego
4. Obyw. Mariana Franciszczaka

Do zaopiniowania przedłożono 12 wniosków. Z tych wniosków 5 pozostawiono bez załatwienia i to:

1. Dr Med. Mochnacza, albowiem żąda doręczenia opinii do jego rąk. W myśl instrukcji wydanie opinii należy traktować jako sprawę poufną i doręczyć tylko urzędowi, które opinii tej zarządzają.
2. Obyw. Kazimierza Dobrowolskiego, albowiem żąda opinii również do rąk własnych.
3. Obywateli: Piotra Dziemiana, Wojciecha Jaszczyka, i Zygmunta Ambroziaka, albowiem nie byli za czasów okupacji mieszkańcami Białogardu i ich opinii wydać nie można. Opinię wyda komisja z ich dawnego miejsca zamieszkania do której należy się zwrócić.

Pozostałe wnioski załatwiono jak następuje:

1. Wiktor Nowak pracownik (strażnik) SOK znany nam osobiście. Pracował w Białogardzie jako jeńiec z armii francuskiej i cieszył się w czasie okupacji jak najlepszą opinią. Po oswobodzeniu Białogardu wstąpił jako jeden z pierwszych w szeregi Milicji Obywatelskiej przechodząc do oddziału Milicji Kolejowej.
2. Antoni Kmuk – znany nam jest osobiście, pracował w Białogardzie jako jeńiec wojenny z armii francuskiej i cieszył się najlepszą opinią. Po oswobodzeniu Białogardu przez Wojska Armii Czerwonej i Polskiej wstąpił jako jeden z pierwszych w szeregi Milicji Obywatelskiej i przejmując osobiście Komendant Oddziału Milicji Kolejowej w Białogardzie.
3. Zygmunt Zarzycki – znany jest nam osobiście. W czasie okupacji pracował w redlinie pow. Białogród, wiosce oddalonej od Białogardu o 5 km. Cieszył się jak najlepszą opinią. Po oswobodzeniu Białogardu przybył do miasta i wstąpił w szeregi Milicji Obywatelskiej należąc do oddziału Milicji Kolejowej.
4. Władysław Brajtman – znany nam osobiście. W czasie okupacji pracował w białogardzkiej elektrowni. Po oswobodzeniu miasta wstąpił jako jeden z pierwszych w szeregi Milicji Obywatelskiej przechodząc później do oddziału Milicji Kolejowej. Wymieniony cieszył się jak najlepszą opinią.
5. Józef Pietras – znany nam osobiście. W czasie okupacji pracował we wsi Siedków pow. Białogród, oddalonej od Białogardu ca 7 km. I cieszył się wśród Polaków białogardzkich jak najlepszą opinią. Po oswobodzeniu Białogardu wstąpił jako jeden z pierwszych w szeregi Milicji Obywatelskiej należąc do oddziału Milicji Kolejowej.
6. Antoni Milkowski znany jest nam osobiście. Wymieniony pracował w czasie okupacji w fabryce parkietów w Białogardzie i cieszył się jak najlepszą opinią. Po oswobodzeniu Białogardu wstąpił w szeregi milicji obywatelskiej należąc do oddziału Milicji Kolejowej.

7. Mieczysław Laskowski – znany nam osobiście. W czasie okupacji pracował kilka lat w warsztatach kolejowych w Białogardzie. Już w czasie niewoli przygotował się do organizowania pracy, która czekała nas Polaków po oswobodzeniu miasta i to pod kierownictwem Kazimierza Dobrowolskiego. Po oswobodzeniu miasta zajął się dworcem. I tak wspólnie z trzema kolegami doprowadził do stanu używalności urządzenia kolejowe, jak i stacje, pompy, krany wodne i węglowe, zwrotnice i sieć elektryczną. Uruchomiono warsztaty naprawcze dla parowozów. Sprowadzono i uruchomiono masę parowozów z Kołobrzegu. Prace te wykonano zupełnie samodzielnie mając ku temu doświadczenie fachowe. Miasto zaś oddało do ich dyspozycji ludzi do pracy. Wymieniony cieszył się w czasie okupacji i wśród Polaków najlepszą opinią.

Podpisy członków komisji

Pierwsze Obywatelskie Rozliczenie

Informacja z działalności Zarządu Miejskiego Miasta Białogardu za okres od dnia 5 marca 1945 do dnia dzisiejszego tj. 1 czerwca 1945 r. (treść oryginalna)

Stosunki panujące na terenie miasta przed oswobodzeniem

Miasto Białogard liczyło 16563 Niemców i 421 obcokrajowców do tego dochodzi około 6000 uchodźców i ewakuowanych. Miasto było przeludnione i w każdym mieszkaniu niemieckim mieszkało po dwie lub trzy rodziny i trudno znaleźć byle pokój w którym by nie stało łóżko. Teren ten był wybitnym terenem wchłaniającym uchodźców z Prus Wschodnich i naszego Polskiego Pomorza jak i ewakuowanych z zachodnich Niemiec. W ostatnich dniach odczuwało się już pewne braki aprowizacyjne na skutek przeludnienia miasta. Dziennie przez miasto przeciągały kolumny uchodźców jak i kolumny samochodowe ewakuowanych urzędów niemieckich. Podniecenie było silne wśród ludności niemieckiej, lecz duch wpajany przez partię hitlerowską nakazywał wierzyć, że zbudowana linia oporów przez kobiety niemieckie będzie ostatecznym frontem i powstrzyma w ich zrozumieniu nawałnicę bolszewicką.

Miejscowi Polacy mieszkali w 70% w lagrach w warunkach nader trudnych, będąc zaprowiantowani wyłącznie z kotła i podporządkowani surowemu regulaminowi. Pozostali Polacy mieszkali prywatnie u swoich pracodawców i stan ten tolerowano przede wszystkim u rzemieślników, którzy ze względów zawodowych w lagrach mieszkać nie mogli. (np. rzeźnicy, piekarze.).

Polacy na tych terenach zobowiązani byli nosić na każdym wierzchnim odzieniu literę „P” nie wolno było opuszczać terenu miasta bez zezwolenia policyjnego, którego praktycznie rzadko udzielano.

Nie wolno było używać kolei, rowerów ani żadnych środków lokomocji. Zabroniony był wstęp do wszelkich lokali, kin lub na jakiegokolwiek zebrania w których udział brali Niemcy. Nie wolno było zbierać się Polakom prywatnie więcej aniżeli dwóm ludziom. Specjalnych pomieszczeń czy lokali dla Polaków nie dopuszczono. Polakom wolno było korzystać ze sklepów w wyznaczone dni i to we wtorki, czwartki i soboty w godzinach od 8 – 10 rano, w czasie, w którym każdy musiał pracować. Kupowanie w innym czasie pociągało za sobą karę policyjną. Usposobienie ludności niemieckiej do Polaków było na ogół wrogie, za małe

uchybie nie denuncjowano do policji, która nakładała grzywny lub zamykała w areszcie. Wynagrodzenie było minimalne i najlepszy rzemieślnik wykwalifikowany mógł otrzymać maksymalne wynagrodzenie 77 fenigów za godz. Brutto a potrącenia zaś wynosiły 25%. Czas pracy Polaków obowiązywał 60 godzin tygodniowo a w niektórych zawodach 72 godziny. W ostatnich dniach lutego podniecenie wśród ludności niemieckiej wzrastało dziennie na skutek zbliżania się frontu. Przygotowano plan ewakuowania miasta, który odwołano pod naciskiem partii na skutek technicznej niemożności przeprowadzenia. Dnia 3 maja 1945 r. o godzinie 18-tej syrena lotnicza (alarmowa) dano rozkaz ewakuowania miasta. Urzędy i partia w sposób z góry przygotowany na kilka godzin przedtem opuściły miasto, zaś ludność cywilna w popłochu uchodziła ciągnąc na wózkach i taczkach swoje mienie. Hałas był tak wielki i gdzieś niegdzie organizowały się grupy Polaków jak i osobno grupy ludności niemieckiej dla ukrycia się i przetrwania walk.

Dzień 4 marca 1945 r. minął w naprężeniu przy odgłosie strzałów i łunach pożarów w okolicznych wioskach. O godzinie 17-tej rozpoczęto ostrzeliwanie miasta. Wojska niemieckie dezorientowane przeciągały przez miasto i przygotowywały się do walk ulicznych. O godz. 9-tej wieczorem wjechały pierwsze tanki rosyjskie i walki trwały przez całą noc do rana. Miasto zostało wzięte z okrażenia skutkiem czego na ulicach znalazła się masa samochodów, traktorów, tanków i czołgów wśród których nie brakło rozbitych zaprzęgów niemieckich uchodźców cywilnych. Ulice miasta przedstawiały straszny widok. W mieście panował chaos. Nikt nie wiedział co będzie a wśród pozostałej ludności niemieckiej krążyły wersje że miasto zostanie niedługo odbite znowu przez Niemców.

Po dwóch dniach bez Rady wyłoniono z ludności niemieckiej Burmistrza Dr, Rudolpha, którego jak i kilku jego pomocników zatwierdził ówczesny Komendant Wojenny Pułkownik Litwinienko. Pozostali na miejscu Polacy również przemyśleli zorganizowanie porządku publicznego i przygotowania polskiej administracji na terenach oswobodzonych, które przypadną Polsce. Myślą przewodnią było pracować z wyteżeniem i ofiarnie dla wolnej ojczyzny tak jak dla niej walczył żołnierz polski z bratnim sojusznikiem radzieckim. Grono Polaków weszło w porozumienie z komendanturą i tymczasowym Burmistrzem niemieckim i z miejsca przystąpiono do pracy. Dnia 6 marca w godzinach popołudniowych ob. Kotliński Edward i Janowicz Aleksander zorganizowali kolumnę robotniczą w celu uruchomienia elektrowni. Przepracowano 36 godzin bez przerwy i uporawszy się z szalonymi trudnościami technicznymi dostarczono miastu prąd. Natężenie sieci było tak silne z powodu włączenia dużej ilości piecyków elektrycznych, świateł reklamowych, włączonych świateł w opuszczonych mieszkaniach, że światło musiano wyłączyć. Po uruchomieniu drugiej turbiny w dwie godziny później włączono po raz wtóry światło. W nocy ze względu na niebezpieczeństwo lotnicze gaszono indywidualnie światła reklamowe. Dwa dni później uruchomiono wodociąg i dostarczono miastu wodę. I tutaj były poważne trudności ze względu na rozbite hydranty i uszkodzone wodociągi. Dni 6 marca po południu zajęto w swoje posiadania gmach ratusza i wywieszono Polską flagę i przygotowano pierwsze pomieszczenia dla podjęcia pracy. Dnia 7 marca o godzinie 7-mej rano stanęli dobrowolnie do współpracy obywatele:

1. Czesław Jędrach
2. Marian Stera
3. Edward Kotliński
4. Józef Rogulski
5. Marian Kłapczyński
6. Helena Kłapczyńska
7. Jan Graczyk
8. Leonard Nowociński
9. Czesław Huet

10. Andrzej cygan
11. Zbigniew Grabowski
12. Aleksander Janowicz
13. Wiktor Dobrowolski
14. Kazimierz Dobrowolski
15. Antoni Jendrych
16. Mieczysław Laskowski
17. Janusz Wiewióra
18. Lothar Rudolph
19. Inge Rudolph

Po krótkiej naradzie i porozumieniu oddano kierownictwo organizacji ob. Kotlińskiemu Edwardowi i podzielono prace tak: ob. Stera i Jendrach z miejsca zajęli drukarnię, uporządkowali ją i uruchomili. Ob. Nowociński uruchomił warsztat samochodowy i reperował razem z Kazimierzem Andrzejczakiem pierwsze samochody ciężarowe i motocykle pierwszych polskich oddziałów Porucznika Mickiewicza. Jendrach Antoni, Laskowski Mieczysław i Wiewióra Janusz wzięli na siebie organizację i uporządkowanie dworca gdzie pracowali z wielkim natężeniem, umiejętnością fachowców i dobrych organizatorów. Do nich przyłączył się Władysław Wanka były jeńiec z armii francuskiej. Przygotowane zebranie przez Polaków na dzień 8 marca 1945 r. w lokalu dawnego hotelu „Schwarzem Adler”. Na zebranie to stawili się liczni Polacy. Wygłosił krótkie przemówienie Porucznik Mickiewicz nawołując do wytężonej pracy i dał pewne wytyczne dla Polaków miejscowych. W krótkich zwięzłych słowach apelował również ob. Kotliński wskazując na konieczność szybkiego zainteresowania się w sytuacji przystąpienia do ofiarnej pracy, jedności i zgody wśród Polaków i traktowania służby honorowej dla Polski. W dniu 8 marca zorganizował się Zarząd Miejski Białogardu w następującym składzie:

Kotliński Edward – Burmistrz

Bobrowolski Kazimierz – Z-ca Burmistrza

Klarczyńska Helena – Sekretarz

Klarczyński Marian – Rejestr Niemców i przydział do pracy

Cygan Andrzej - Rejestr Niemców i przydział do pracy

Gąsiorowska Wacława - Rejestr Niemców i przydział do pracy

Janowicz Aleksander – Łącznik pomiędzy Komendanturą a Zarządem Miejskim

Nowociński Leon – Oczyszczanie miasta

Maciejewski Witold – Oczyszczanie miasta

Huet Czesław – Organizacja MO

Graczyk Jan – Uruchomienie farbiarni i czyszczalni

Garbowski Zbigniew – Organizacja MO

Dr Rudolph Lothar – Wydz. Sanitarny i Ref. spr. niemieckich

Rogulski Józef – Przeprowadzenie Komendantury

Dnia 9 marca 1945 roku zjechał do Białogardu nowy Komendant Wojenny i zarządał od Zarządu Miejskiego urządzenie Komendantury. Praca wykonano i stawiono do dyspozycji dom przy ul. Hindenburg (trzy piętrowy) nr 6 oczyszczając go i meblując w przeciągu 8 godzin.

Od 5 marca do 1 kwietnia 1945 roku wykonano

A. Prace publiczne

1. Uruchomiono elektrownię miejską jak i elektrownię na turbinę wodną w Hejce odległa od Białogardu 18 km. I dostarczono miastu 350000 kwh. Prądu.
2. Uruchomiono wodociągi miejskie dostarczając miastu 26934 m³ wody.
3. Zorganizowano usuwanie trupów z ulic i mieszkań, wraków i samochodów jak i oczyszczanie gmachów publicznych. Usunięto i pochowano 420 trupów.
4. Usunięto 105 trupów z mieszkań Niemców, którzy popełnili samobójstwo.
5. Usunięto 189 wraków, 416 samochodów, zakopano 460 m³ rowów strzeleckich, zabito deskami 68 okien wystawowych, oczyszczono i uporządkowano, naprawiono rozbite podłogi, drzwi, okna i meble w gmachu magistratu, starostwa sądu, poczty, powiatowej kasy oszczędnościowej, drukarni, biura elektrowni i zakładów miejskich.
6. Naprawiono względnie, izolowano uszkodzone hydranty, oczyszczono zawałone rury kanalizacyjne, wyremontowano pobite szafki kanałowe.
7. Na głównych ulicach miasta naprawiono 115 m² chodnika uszkodzonego przez czołgi.
8. Na skrajach miasta usunięto zapory przeciwczołgowe zbudowane przez Niemców jak i usunięto pobite drzewa.
9. Przystąpiono do zabezpieczania majątków, ogrodów miejskich, uporządkowano parki i skwery. W tej dziedzinie duże zasługi położył obywatel Witold Maciejewski.
10. Zorganizowano „Ad hoc” Straż Pożarną, która ugasiła pożar w piwnicach ratusza jak i zlokalizowała pożar w centrum miasta. Zabezpieczono część sprzętu pożarniczego pozostałego po Niemcach.

B. Apropozycja

1. Zorganizowano przydział żywności dla ludności.
2. Uruchomiono młyn wodny Beilina, który później przejęła armia czerwona.
3. Uruchomiono 5 piekarń.
4. Uruchomiono 3 sklepy kolonialne.
5. Uruchomiono rzeźnię miejską, którą zorganizował i uporządkował rzeźnik ob. Badowski Franciszek. Rzeźnia zatrudniała dla uporządkowania przez jeden tydzień 6 kobiet, a ponadto stale – 5 rzeźników, 8 robotników, 1 lekarz weterynarii, 2 doglądaczy mięsa.
6. Uruchomiono 4 rzeźnictwa, których kierownictwo powierzono fachowcom Polakom.
7. Zorganizowano, oczyszczono i uporządkowano mleczarnię miejską prace te poprowadził ob. Pawlak Andrzej i Klarecki Stanisław. Zatrudniono przy oczyszczaniu 40 kobiet a potem stale 16 ludzi.
8. Zorganizowano dostawę mleka do miasta już o stanie dziennym dochodzącym do 8500 litrów mleka. Organizacją dostawy mleka z okolicznych majątków i wiosek zajmowali się obywatele Barański Feliks, Zakrzewski Zdzisław, bracia Witkowski i Bazdewski Józef, a transporty konwojowała Milicja. Dla rozdzielania mleka i produktów mleczarskich uruchomiono 4 sklepy mleczarskie, uruchomiono 3 ogrodnictwa dla zabezpieczenia dostaw warzyw wiosną i latem jak i wyprodukowania sadzonek.
9. W magazynach zbożowych zorganizowano kolumny robotnicze które pielęgnowały i przesuszały około 10 tys. ton zboża.

10. Zaprowiantowano nie tylko ludność cywilną, ale także stacjonujące wojska i komendanturę systemem kartkowym mając dokładną kontrolę konsumentów, sklepów rozdzielczych jak i wytwórczych.

Miesięczne racje żywności

Dla dorosłych

Masła – 150 gr.
Chleba – 4500 gr.
Mięsa – 450 gr.
Cukru – 125 gr.
Twarogu – 150 gr.
Sera – 180 gr.

Dla dzieci do lat 5

..... 150 gr.
..... 4500 gr.
..... 300 gr.
..... 200 gr.
..... 150 gr.
..... 90 gr.

C. Zabezpieczenie i uruchomienie przemysłu

1. Zabezpieczono przed zepsuciem i gniciem len w miejscowej przetwórni lnu. Uporządkowano i oczyszczono zabudowania fabryczne. Prace te prowadził i zorganizował ob. Huet Czesław a dalej prowadził milicjant Kaus. Zabezpieczono większą ilość nasienia lnianego co jest nader ważne dla zabezpieczenia produkcji tłuszczu jadalnego.
2. Uruchomiono garbarnię miejscową w której zabezpieczono maszyny najnowszego systemu i rozpoczęto produkcję.
3. Uruchomiono dla zaspokojenia potrzeb miasta:
  - 3 sklepy spożywcze
  - 10 piekarń z wypiekami około 4500 bochenków chleba dziennie
  - 4 rzeźnictwa
  - 5 sklepów mleczarskich
  - 2 stolarnie
  - 1 pralnię i chemiczną oczyszczalnię
  - 8 ogrodnictw
  - 2 zakłady ślusarskie
  - 1 zakład reperacji samochodów
  - 1 zakład siodlarski
  - 4 zakłady szewskie
  - 2 zakłady malarskie
  - 3 zakłady kowalskie
  - 3 hotele
  - 1 aptekę
  - 2 zakłady dentystyczne
  - 2 zakłady kołodziejskie
  - 1 drukarnię

D. Służba Sanitarna

Na terenie miasta oczyszczono, uporządkowano i uruchomiono szpital miejski, którego kierownictwo powierzono dr Gramsowi – Niemcowi. Pierwszym lekarzem polskim, który przejmował szpital był dr Nowicki. Szpital ten pomieścić może 250 łóżek i jest stale w zupełności wykorzystywany. Pracują tam działy: epidemiczne jak i chirurgiczny. Zaopatrzone szpital w bieliznę i medykamenty, które zwożono z powiatu a nawet z innych miast.

Zezwolono 4 lekarzom na otwarcie swej prywatnej praktyki jak i 3 dentystom. Uruchomiono aptekę, którą kierował ob. Tóke jak i zwieziono do miejscowej apteki medykamenty i materiał opatrunkowe z magazynów w powiecie, zabezpieczając tym samym zaopatrzenie ludności. Uruchomiono pralnię mechaniczną, w której prano bieliznę dla szpitala i prowadzono dezynfekcję.

E. Dział społeczny

1. Ułatwiono uchodźcom niemieckim powrót do swoich miejscowości rodzinnych przez wydanie odpowiednich przepustek uzyskując ku temu zezwolenie komendantury wojennej. W ten sposób miasto odciążyliśmy pod względem aprowizacyjnym. Do kompanii siewnej skierowano samochodami ciężarowymi 1500 uchodźców. W domu gminy kościelnej urządzono schronisko dla sierot niemieckich na 120 dzieci powierzając kierownictwo niemieckim siostram miłosierdzia i pastorowi Zitzke. Są to dzieci znalezione na dworcach, na drogach przeważnie od 1 – 10 lat.
2. Zorganizowano dom starców w dawnej tohanres haus, gdzie zastano niedopuszczalne warunki, a nawet epidemie, przeważnie wśród uchodźców z Prus Wschodnich. Zorganizowano ochronkę dla dzieci i kobiet stale pracujących. Przygotowano punkt etapowy dla repatriantów. W tym celu oczyszczono szkołę Hindenburga (obecnie Zespół Szkół Zawodowych) doprowadzono wodę i prąd, zreperowano drzwi, okna, podłogi jak i zwieziono łóżka i pościel.

F. Zabezpieczenie majątku ponemieckiego

1. Zamknięto i zabezpieczono magazyny zbożowe, których chroniła milicja obywatelska.
2. Zarejestrowano i obłożono aresztem opuszczone mieszkania ponemieckie. W dniu 1.04.1945 r. dysponowano 125 mieszkaniami.

G. Milicja obywatelska

Milicję obywatelską zorganizował i prowadził ob. Czesław Huet. Milicja organizowała się w warunkach nader ciężkich, rozpoczynając swoją służbę w składzie 4 ludzi. W przeciągu 4-rech tygodni osiągnęła 55 ludzi. Milicja sama się uzbroiła jak i częściowo umundurowała. Służba milicji polegała na konwojowaniu transportów żywnościowych, ochranianiu gmachów i magazynów jak i dozorowaniu przy pracach publicznych. W dużej mierze milicja była zaangażowana przez tutejszą komendanturę wojenną w obławach.

H. Komunikacja – telefony

Ob. Jędrych, Laskowski i Wiewióra samodzielnie organizowali i zabezpieczali majątek kolejowy. Ob. Jędrych zajął się parowozownią zaś ob. Laskowski dworcem. Doprowadzono do stanu używalności stację pomp, krany wodne i węglowe, zwrotnice i sieć elektryczną. Uruchomiono warsztaty naprawcze dla parowozów w których uruchomiono sprowadzone z Kołobrzegu lokomotywy. Również uruchomiono kolejkę wąskotorową na linii Białogard – Rarfin i Białogard – Podewils. Sprawą tą zajęli się obywatele Barański Feliks organizując naprawę uszkodzonego taboru jak i częściowo zniszczonego toru na linii Białogard – Rarfin konieczne było zbudowanie mostu zniszczonego przez działania wojenne. Do budowy mostu zużyto 60m³ drzewa.

Z dalszej działalności polskiej administracji Białogardu

Burmistrz Miasta – Józef Rogulski

Z-ca Burmistrza – Aleksander Janowicz

Sekretarz Miejski – Helena Klapczyńska

Kasę miejską prowadziły ob. Wawrzonkowska i Wojtkun. Zarząd Miejski rozpoczął swoje prace bez jakiegokolwiek kapitału a zatrudnieniem pracownicy zobowiązali się pisemnie do honorowej pracy. Pierwsze wpływy przekazane kasie miejscowej pochodzą ze sprzedaży towarów pozostałych w sklepach poniemieckich. Kupców poszczególnych punktów rozdzielnych. Dzięki tym dochodom zdołano po trzymiesięcznej pracy wypłacić pracownikom Zarządu i Milicji Miejskiej w formie zaliczki kwotę 14250 rm. Wprowadzono opłaty do wniosków, podań i zaświadczeń, przewidziano również dochód z pobieranych kar administracyjnych, czynszów mieszkaniowych, opłat za wodę i światło. W pierwszych dniach kwietnia przystąpiono do tworzenia dzielnicy polskiej przy ul. Luizy, Parkowej i Pankniner. Dla ułatwienia pracy działowi mieszkaniowemu, powołano miejską komisję mieszkaniową. Stan stale zatrudnionych Niemców objętych aprowizacją miejską wynosił w maju 2000 osób. W tym samym okresie w mieście pracuje zawodowo 142 Polaków, 2 Ukraińców, 2 Łotyszy i 20 Francuzów.

Miejskie Zapiski

W maju przybywa do Białogardu większa grupa krakowskich kolejarzy obsadzając dalsze urzędnia węzła PKP. Naczelnikiem oddziału mechanicznego zostaje ob. Aleksander Bendo a oddziału ruchowo – handlowego ob. Alfeltowicz. Lokomotywy z Białogardu obsługują pociągi aprowizacyjne i transporty wojskowe docierające do Królewca i Berlina. Kolejarze uruchamiają 2 własne stołówki. Służba Ochrony Kolei bierze udział w ściganiu niemieckich band grasujących w lasach podborskich. Miejskowa wagonownia uruchomiona przez ob. Tadeusza Hajduka (zmarł w Słupsku 1969 r.) oddaje do ruchu pierwsze wagony osobowe. Kolejarze uruchamiają własny Dom Kultury przy ul. Lipowej (obecnie Buczka) zorganizowali też orkiestrę dętą, zespół artystyczny oraz klub sportowy „Unia”.

***

Do parku przy stacji PKP zaciągnięto wraki sprzętu wojennego z całej okolicy.

***

Od miesiąca września dzieci Polaków rozpocząć mają naukę w pierwszej szkole. Myśli się również o organizacji gimnazjum.

***

Rosjanie udostępniłi ludności Polskiej swe kino „Capitol” gdzie obok filmów o treści wojennej grają wspaniałe komedie.

***

Białogród ma pod koniec lata 8 dużych restauracji nie licząc małych barów i jadalni.

***

Uroczyscie obchodzono pierwszą rocznicę manifestu PKWN. na Placu Wolności gdzie zapłonął stos rozebranych Polaków, którzy w kolumnach z transportami i flagami przybyli tu z miejsc pracy. Przemówił Wice – Starosta ob. Stanisław Okólski. Przemawiali też przedstawiciele Armii Polskiej i Radzieckiej.

***

Wesoło bawili się mieszkańcy Białogardu w pierwszą po wojnie noc sylwestrową, pięknie przystrojone restauracje „Casino”, „Bałtyk”, „Pod Orłem” przyjęły w swe podwoja komplety gości piękne zabawy przygotowano również w Domu Kultury i Niespodziance. Bawiono się w miłej atmosferze – miejsca do tańca nie brakło.

***

W noc sylwestrową dał znać o sobie czerwony kur. Około godziny 4-tej nad ranem wybuchł pożar w budynku mieszkalnym przy ul. Brzozowej (obecnie Nowotki) z pomocą pospieszyły: Straż Pożarna, PKP, Miejska Straż Ochotnicza, spłonął dach budynku. Dzięki szybkiej i sprawnej akcji pożar zlokalizowano.

***

W Białogardzie występuje gościnnie zespół pieśni i tańca Konstantego Rokossowskiego. Na specjalnym dla Polaków koncercie kiedy ze sceny kinoteatru „Capitol” z piersi dwustu-osobowego chóru zabrzmiały czystą polszczyzną słowa „Mazurka Dąbrowskiego” nie było Polaka w którego oczach nie szklily by się łzy (1946)

***

1 maja 1946 r. doszło do pierwszego międzynarodowego spotkania w piłce nożnej pomiędzy „Czerwoną Gwiazdą” (reprezentacja garnizonu ZSRR) a Kolejowym Klubem Sportowym „Unia” – Białogard. Zwyciężyli kolejarze 2:1. Wielka radość w mieście.

***

Imponująco wypadł pierwszy w Białogardzie pochód ludu pracującego, który po raz pierwszy na wyzwolonych, piastowskich ziemiach czcił święto klasy robotniczej.

Wspomnienia jednego pioniera

W pierwszych dniach czerwca 1945 roku grupa partyzantów w liczbie około 40 osób z komendantem Pułkownikiem Jerzym Wodeckim „Witold” przyjechała z Radomia na tereny Pomorza Zachodniego. Do samego Szczecina nie dojechalśmy, władze wojewódzkie Koszalina podzieliły naszą grupę a mnie z tow. Wziębło skierowano do Białogardu, gdzie objąłem kierownictwo Powiatowego Urzędu Informacji i Propagandy. Pragnąc umacniać Polskość tego miasta przystąpiłem do stworzenia Domu Kultury, uruchomienia kina i skupienia jak największego aktywu do pracy kulturalno – oświatowej. Dużej pomocy udzieliła mi sprężysta administracja jak i Milicja Obywatelska z Komendantem Huetem. W swych poczynaniach otrzymałem pełną aprobatę Komisji Porozumiewawczej Stronnictw politycznych. Dom Kultury zorganizowałem w opuszczonym budynku przy ul. Roli Żymierskiego (obecnie 1-go Maja) pomagali Polacy w doprowadzeniu instalacji elektrycznej. Ob. Paweł Domach zorganizował bufet. Nawiązawszy kontakt z Dowództwem Politycznym Armii Czerwonej otrzymałem w prezencie 400 krzeseł a Kapitanowie Maj oraz Tumiłowicz wiele mi pomagali w oszkleniu budynku i uruchomieniu centralnego ogrzewania. Przeprowadziwszy zbiórkę pieniężną na uruchomieniu biblioteki i pod koniec roku zebrano tam już około 1000 tomów. Ob. Danuta Dziedziniewicz założyła księgarnię spółdzielczą. Równocześnie zaczęliśmy uruchamiać kino, któremu nadaliśmy nazwę „Bałtyk” dzięki wypożyczeniu aparatury i filmów przez Kapitana Maja seanse odbywały się trzy razy w tygodniu. Przed pierwszym seansem elektrownia wyłączyła światło bo nie mieliśmy zezwolenia. Na sali był zawsze komplet widzów. Kierownik Domu Kultury ob. Adyańczuk, który organizował na swej scenie występy artystów zawodowych i zespołów amatorskich. Chciałem też powołać do życia gazetę, wyszedł nawet pierwszy nr Pt. „Życie Białogardzkie” ale brak było czcionek drukarskich w rozwoju kultury dużo zrobił Związek Zawodowy Kolejarzy. W ogóle kolejarze bardzo aktywnie włączyli się do miejskiej działalności.

Zdzisław Momentowicz

Odpis jednego z dokumentów

ob. Komendant X Okręgu Radomsko – Kieleckiego
Polskiej Armii Ludowej

Radom, dnia 10.VI.1945 r.

ZAŚWIADCZENIE

Niniejszym stwierdzam, że
Tow. Zdzisław Momnetowicz pseudo
„Zdzisławek” od 1 marca 1943 r. do końca
Okupacji należał do Komitetu Powiatowego
Konspiracji R.P.P.S. w Radomiu
a ponadto był członkiem Polskiej
Armii Ludowej prowadząc na terenie
Fabryki „BATA” w Radomiu placówkę
Wywiadu P.A.L. Tow. Momentowicz okazał
się ideowo wysoko wyrobionym członkiem
oraz dobrym Polakiem i patriotą.

B. Komendant X Okręgu
Radomsko – Kieleckiego PAL
I Przewodniczący Kom. Pow.
R.PPS.

Jerzy Wodecki
„Witold” PPLK. WP.

Z pamiętnika nauczycieli

„W maju 1945 roku grono pedagogów pod kierunkiem Zofii Mordyńskiej organizuje pierwszą szkołę w Białogardzie. Nauczycielami w tym czasie byli: St. Jurkowska, K. Orłow, E. Ryzwanowicz, Wanda i Czesław Kacprzyńscy, St. Buryś.”

„Prace w budynku szkoły (gimnazjum) rozpoczęłam od zawieszenia naszego, piastowskiego orła. Był to jeden z najbardziej uroczystych momentów w historii tej szkoły.”

Zofia Mordyńska

„5 czerwca 1945 roku powstaje pierwsza drużyna harcerska im. Tadeusza Kościuszki, w dniu święta morza przedefilowała ulicami miasta, złożyła wieniec na grobie poległych.”

„15 lipca 1945 roku odbywa się wielka uroczystość z okazji 535 rocznicy zwycięstwa pod grunwaldem.”

„1 września morze głów zaległo dziedziniec szkolny: dzieci, rodzice, przypadkowi uczestnicy rozpoczęcia roku szkolnego. Pierwszy normalny rok szkolny po wojnie.”

Historia szkolnych zeszytów

„Ziemia Białogardzka to ziemia wielkich i urzekających wydarzeń historycznych a jednocześnie ziemia wielkich perspektyw”

Z 20-lecia wyzwolenia

Dlaczego Liceum Ogólnokształcące wybrało sobie za patrona Bogusława X?

Bogusław X zjednoczył całe Pomorze Zachodnie, przez całe życie dążył do politycznego zjednoczenia z innymi częściami ówczesnej Polski. Był po kądzieli spokrewniony z Piastami Jagiellonami. Wychował się na dworze krakowskim. Kształcił się wraz z królewskimi synami pod kierunkiem słynnego dziejopisarza Jana Długosza. W roku 1491 żeni się z córką Kazimierza Jagiellończyka aby umocnić więź Pomorza z Polską. Występuje z konkretnymi planami politycznego zjednoczenia całej słowiańszczyzny od Karpat po Bałtyk z zachodnią granicą na Odrze Polscy magnaci zajęci sporami Litewsko – Ruskimi, uchylają się od możliwości zjednoczenia piastowskich ziem. Nie chcą zadzierać z Cesarstwem, Brandenburgią, które łypią chciwym wzrokiem w stronę słowiańskiego Pomorza. Gdy wysiłek całego życia Bogusława X spełza na niczym decyduje się w końcu na układy z potężniejszą z roku na rok Brandenburgią.

Nie można powiedzieć, że za Bogusława X Pomorze ostatecznie na długie wieki straciło więź z resztą Polski. Jeżeli chodzi o więź polityczną – zgoda! Ale przecież silniejsza bodaj jest więź gospodarcza, etniczna wspólnota duchowa, jedność języka pomorze przez długie wieki ciążyło ku Polsce i tendencje zjednoczeniowe raz po raz wybuchały z dużą siłą.

Jurek Boguszewski

Bogusław X, Białogard ogłasza stolicą całego swego władztwa. Dlatego też jego postać tak silnie związana jest z życiorysem naszego miasta. Do czasu małżeństwa Bogusława z Anną, Białogard był siedzibą książęcą. Nawiązujemy do starych piastowskich tradycji, szukamy w historii rodzinnych bohaterów, bo Białogard jest naszym rodzinnym miastem, miastem, które kochamy. Czujemy jego polskość. Studiowanie historii naszego miasta pogłębia nasz patriotyzm, chcemy tu pozostać i pracować, aby nasze miasto z każdym rokiem stawało się piękniejsze.

Imiela Marlena

„Białogard – miastem mojego dzieciństwa w czasie 15 – letniego pobytu w tym środowisku w moich oczach ta ziemia zniszczona przez hitlerowców, kwitła, rozwijała się, piękniała.”

Rdesiński Zbigniew

„Gdzie mi będzie lepiej jak tu gdzie przeżyłam najpiękniejsze lata mego dzieciństwa. Tu stawiałam pierwsze kroki, tu jeździłam na pierwszym rowerku.”

Rozmusłowska Ewa

„Powrót tych ziem do macierzy wydaje mi się sprawiedliwością dziejową dlatego wszelkie odgłosy w rewizjonistycznej prasie i radiu wysuwające pretensje do tych ziem, wywołują we

mnie oburzenie. My młodzi, wyrastając na tej ziemi zzywamy się z nią uczuciowo, ziemię tę były, są i będą nasze, po powrocie ich do macierzy nasi rodzice włożyli tu swój trud, pot i pracę aby je zagospodarować i ochronić.”

Łucka Anna

Z pierwszych pionierskich lat.

Załoga wagonowni PKP wyremontowała i uruchomiła pierwszy pociąg osobowy składający się z 11 wagonów pulmanowskich. Pociągiem tym cała załoga zwiedziła Kołobrzeg, ustronie Morskie, Mielno, Darłowo i Ustkę. Czyn ten spotkał się z wysokim uznaniem dyrekcji kolei w Szczecinie.

Białogardzcy energetycy całą załogą pracują nad uruchomieniem pełnej produkcji mocy elektrycznej, porządkuje się obiekty, montuje maszyny i urządzenia, przystosowuje budynki do potrzeb nowych gospodarzy, kompletuje załogę, ofiarnym przykładem dyrekcji i organizacji społeczno – politycznych porwano załogę do czynu społecznego dla zakładu i miasta. Rozwija się ruch racjonalizatorski.

Mleczarnia w Białogardzie gotowa do pierwszej produkcji. Po zaspokojeniu potrzeb wojskowych, mieszkańcy miasta otrzymują pierwsze produkty, mleko i śmietanę, w miarę zagospodarowania Białogardzkiej wsi załoga przygotowana jest na przyjęcie każdej ilości mleka. Myśli się też o organizacji skupu oraz własnym transporcie.

Garbarnia Białogard po przyjęciu obiektów myśli o rozpoczęciu pierwszej produkcji. Kompletuje się maszyny, załoga zawiera umowy na dostawę surowca. Pierwsze potrzeby SA duże, miasto czeka na pierwsze kilogramy skóry.

Zadymił komin białogardzkiej parkieciarni. Na pierwszy ogień poszła przeróbka zgromadzonego zapasu. Myśli się już o organizacji zwózki drzewa. Drzewiarze obiecują pierwsze dostawy parkietu i drewna podłogowo – budowlanego.

W parowozowni PKP Białogard, pokonano szalone trudności sprzętowe, narzędziowe i materiałowe. Z całego terenu nadmorskiego zaciągnięto parowozy, z których lepsze naprawia natychmiast pracujący pełną parą warsztat, gorsze odstawia się za parowozownię, by stanowiły niewyczerpalny magazyn materiałów. Załoga parowozowni szeroko rozwinęła współzawodnictwo pracy. Drużyny parowozowe zobowiązały się przejechać na swych parowozach 100.000 km bez naprawy, co da poważne oszczędności gospodarce narodowej.

Przy ulicy Lipowej otwarto Klub Kolejowy. Jest własny bufet, można pograć w bilarda, założono nawet własną orkiestrę kolejową. Po pierwszym koncercie w lasku miejskim, społeczeństwo uzupełniło braki w instrumentach.

Działalność Rady w roku 1952

Byli przewodniczący Prez. MRN. : ob. Rajner, ob. Jankowski, ob. Kuźmiński.

Budżet MRN Białogard na rok 1952

Dochody =preliminowane 841.605 wykon. 1.862.447,20

Wydatki = preliminarowane 841.605 wykon. 1.535.038

Nadwyżka budżetowa 327.409 złotych

Najwyższe dochody; Podatek od nieruchomości 608.307,

Datacja na popr. Warunków mieszk. 698.095,

Najwyższe wydatki: Wydatki miesz. 786.084

Utrzymanie przedszkoli 207.696,

W roku 1952 powołano w MRN Komisję Orzekającą do spraw karnych.

Spółdzielnia Pracy Szewców i Cholewkarzy „Model” W Białogardzie zatrudnia 64 pracowników w 5 zakładach usługowych na zaplanowaną wartość produkcji 2.234.000 zł wykonano na 2.191.571 zł co stanowi 98%. Spółdzielnia otworzyła świetlicę i zorganizowała bibliotekę. Obserwuje się masowy odpływ pracowników do rozwijającej się Sp-ni Inwalidów.

Z działalności M.P.G.K.

Trudności zaopatrzenia miasta w wodę – wyczerpanie wody w pięciu studniach pozostałe dwie z ograniczoną wydajnością. Zaplanowano 3 nowe odwierty: 2 – 40 metrowe, 1 – 120 metrowy.

Plan zatrudnienia wykonano w 83%

Wartość produkcji i usług 122,6%

Zarządzono wyłączenie stacji pomp w godzinach nocnych.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania obsługuje 6 koni, a ulice miasta sprząta 5 zamiataaczy.

Wartość usług wykonano w 117,7%

Plan zatrudnienia wykonano w 84%

Hotel miejski został przejęty przez MPGK od Powszechnej Spółdzielni Spożywców z dniem 1.X.1952 roku

Planowany zysk MPGK – 163.000,-

Odprowadzono do budżetu państwa 178.671

Przeznaczono na inwestycje 24.000,- zł.

Z działalności Rady w roku 1953

Skład Rady Narodowej Miasta Białogard – 35 radnych

1. Binder Maria

2. Czubaj Józef

3. Czyż Tadeusz

4. Dębicki Kazimierz

5. Duk Tadeusz

6. Grabas Stanisława

7. Gajewska Jadwiga

8. Hermanowicz Wincenty

9. Herembała Jan

26. Matuszyński Stefan

27. Nosowicz Franciszek

28. Niechaj Włodzimierz

29. Sezonowa Zofia

30. Sojchert Artur

31. Starczewska Stefania

32. Sadecki Józef

33. Wilczyński Jan

34. Wiśniewski Jan

10. Jakób Karol	35. Wielgomas Józefa
11. Jędrzejewska Maria	36. Wielkanoc Grzegorz
12. Jakób Józef	37. Wieczorkiewicz Czesław
13. Janicka Teresa	38. Walczyk Józef
14. Kasperkiewicz Walentyna	39. Wyrwach Czesław
15. Kuształ Tadeusz	40. Ptak Walentyna
16. Kodrzycki Jan	41. Polaczek Stanisław
17. Kucharska Helena	42. Pniewska Janina
18. Kaczmarek Tadeusz	43. Piotrowski Henryk
19. Kwaśniak Stanisław	44. Marciniak Zdzisław
20. Król Józef	45. Wieczorek Stefania
21. Kwaśniewski Klemens	46. Ziemiński Wacław
22. Lewandowski Wiktor	47. Żakiewicz Henryk
23. Matuszkiewicz Stefan	48. Radomski Stefan
24. Urbankiewicz Bronisława	
25. Moch Marian	

Skład Prezydium Miejskiej Rady Narodowej

Mruk Henryk – Przewodniczący Prezydium	Odwołany 2.12.1953.
Barta Janina – Sekretarz Prezydium	
Wcisło Tomasz – Z-ca Przewodniczącego	Zmieniony 10.04.53
Bołbot Józef – Z-ca Przewodniczącego	Dokoptow. 10.04.53
Wieczorkiewicz Czesław – Czł. Prezydium	Odwołany 15.10.53
Czubaj Józef – Czł. Prezydium	Dokoptow. 15.10.53
Adamiak Leon – Przewodniczący Prezydium	Dokoptow. 2.12.53
Bołbot Józef – Przewodniczący Prezydium	Wybrany 30.12.53
Leszczyk Kazimierz – Z-ca Przewodniczącego	Dokoptow. 30.12.53

Komisje Radzieckie

1. Finansowa
2. Oświaty
3. Urządzeń i osiedli
4. Mieszkaniowa
5. Zdrowia, pracy i opieki społecznej
6. Rolna

Uchwałą Nr 9/53 z dnia 29.I.1953 r. zmieniono nazwy ulic:

1. Roli Żymińskiego na ulicę 1-go Maja
2. Panny Marii na ulicę Hanki Sawickiej

Rada Narodowa na sesji w dniu 29 stycznia 1953 roku przyjęła sprawozdanie przewodniczącego prezydium MRN z działalności Rady za rok 1952 oraz sprawozdanie Rzemieśniczej Spółdzielni Pracy Szewców i Cholewkarzy „Model” natomiast Prezesa Spółdzielni Fryzjerów postanowiło przedstawić do ukarania na kolegium MRN za nie dostarczenie sprawozdania.

Uchwała Nr 16/53 z dnia 27 marca 1953 r. powołano na stanowiska Przewodniczącego Kolegium Orzekającego Karno – Administracyjnego MRN ob. Bartę Janinę – Sekretarza Prez. MRN, a na Zastępcę ob. Wcisło Tomasza Z-ce Przewodniczącego PMRN.

Ponieważ w Prezydium MRN i Prezydium PRN brak, jest kredytów na raka, postanowiono zwrócić się do Prezydium WRN o pomoc gdyż plaga bezpańskich psów dokucza dotkliwie mieszkańcom miasta. M.P.G.K. posiadało na stanie kilka pni pszczół, które skutkiem braku fachowej opieki wyginęły.

Uchwała Nr 21/53 z dnia 10.IV.1953 r. odwołano ze stanowiska Z-cy Przewodniczącego PMRN ob. Wcisło Tomasza i powołano na to stanowisko ob. Bołbot Józefa. Na IV sesji MRN z dnia 26 maja 1953 roku Uchwałą Nr 29/53 ustalono stałą godzinę odbywania sesji na 17.00.

Na terenie miasta rozpoczęła pracę Rzemieśnicza Spółdzielnia Pracy Usług Metalowych i Elektrycznych „Przewodnik” prowadząc punkt naprawy maszyn biurowych, zegarmistrzowskich, elektrycznych, wulkanizacyjnych, kowalski, mechaniczno – ślusarski, naprawy aparatów radiowych. W 9 zakładach Spółdzielnia zatrudnia 36 robotników, 1 ucznia i 4 pracowników administracyjnych. Plan usług wykonano w 55,3 % . mimo wydajności pracy na jednego robotnika 130,9% komisja finansowa MRN, stwierdziła, że dłużnicy odbiorcy winni są spółdzielni w okresie działania 235.157,50 zł. Prezesem Spółdzielni jest ob. Bauman Ryszard. Częste zmiany zarządu na 7 sesji Miejskiej Rady Narodowej w dniu 15.X.1953 r. Przewodniczący PMRN Radny ob. Mruk Henryk składa rezygnację ze stanowiska przewodniczącego uzasadniając to długotrwałą chorobą. Radni MRN większością głosów rezygnacji nie przyjmują i Uchwałą Nr 38/53 ob. Henryk Mruk pozostaje nadal na stanowisku Przewodniczącego Prez. MRN w Białogardzie. Na tejże sesji rezygnację składa członek Prezydium MRN Radny ob. Wiczorkiewicz Czesław, który pracuje zawodowo w koszalińskim MZBM. Rezygnację przyjęto i Uchwałą Nr 39/53 powołano na jego miejsce Radnego ob. Czuba Józefa. Uchwałą Nr 43/53 z dnia 15.X.1953 r. odwołano z kolegium Orzecznictwa Karno –Administracyjnego Przewodniczącego ob. Wcisło Tomasza powołując na jego miejsce ob. Bołbota Józefa. Radni wnieśli wiele zastrzeżeń do pracy miejscowych piekarni oraz fatalnego wypieku chleba. Do m-ca listopada wyremontowano w mieście 34 budynki, jednak w 18 budynkach komisja stwierdziła usterki. Dyrektorem MZBM-u jest ob. Barankiewicz Władysław, a Dyrektorem MPRB ob. Artur Sojcher. Na 8 sesji MRN w dniu 2.XII.1953 r. pod nieobecność Przewodniczącego PMRN ob. Mruka Henryka, Przewod. Sesji ob. Józef Czuba przedstawia jego powtórna rezygnację ze stanowiska Przewod. W związku z długotrwałą chorobą. Rada przychyliła się do jego rezygnacji i Uchwałą Nr 51/53 odwołuje go z tego stanowiska. W imieniu klubu radnych ZSL –Senior Klubu Radna ob. Stefania Starczewska zgłasza kandydaturę ob. Adamiaka Leona, który Uchwałą Nr 52/53 został na stanowisko wybrany. Na 9 sesji MRN w dniu 30.XII.1953 r. wysłuchano referatu o zadaniach rad narodowych w świetle też przed zjazdowych, wytycznych IX plenum KC PZPR. Po szerokiej dyskusji podjęto Uchwałą Nr 57/53 wytyczono zadania dla Rady Narodowej. Uchwałą Nr 58/53 celem podniesienia współpracy z komitetem blokowym, wybrano radnych MRN do bezpośredniego patronatu nad poszczególnymi komitetami, ponieważ ob. Adamiak Leon mimo wyboru na stanowisko Przewod. PMRN, stanowiska tego nie objął, składając

rezygnację, przeto Uchwałą Nr 59/53 rezygnację tę przyjęto jednogłośnie powołując na to stanowisko Z-cy Przewod. PMRN. Wybrano Uchwałą Nr 62/53 ob. Kazimierza Leszczyka. Uchwałą Nr 63/53 postanowiono zorganizować na terenie miasta rejony administracyjne. Uchwałą Nr 64/53 MRN zatwierdziła etat rakaarza i dozorca gmachu MRN na rok 1954.

Skład Prezydium Miejskiej Rady Narodowej

1. Karasiński Paweł – Przewodniczący Prezydium
2. Hajduk Bogusław – Z-ca Przewodniczącego
3. Kwaśniewski Klemens – Sekretarz Prezydium

Komisje radzieckie

Komisje zdrowia, pracy i pomocy społecznej – ob. Górecki Jerzy
Komisja finansowa – ob. Poniewierski Tadeusz
Komisja mieszkaniowa – ob. Roszak Franciszek
Komisja urzędzeń i osiedli – ob. Baran Daniel
Komisja handlu – ob. Kulczyński Roman
Komisja Rolna – ob. Hermanowicz Wincenty
Komisja Oświaty – ob. Jaciubek Antoni
Dyrektor MPRB – Sojcher Artur
Dyrektor MPGK – Sadowski Alojzy
Dyrektor MZBM – Żakiewicz Henryk

Wykonanie budżetu M.R.N. w 1954 r.

Po stronie dochodów kwota zł. 3.496.350,-

Po stronie wydatków kwota zł. 3.450.015,-

Nadwyżka budżetowa zł. 46.333,-

Czysta nadwyżka osiągnięta w roku 1954 wynosi – 121.185,- zł.

Z działalności Rady w roku 1954

Skład Rady Narodowej Miasta Białogard.

1. Borysewicz Seweryn	22. Lewandowski Wiktor
2. Błażejczak Henryk	23. Majewska Janina
3. Bielski Mieczysław	24. Miciuda Eugeniusz
4. Butrynowski Władysław	25. Michalski Edward – przeniesiony do Słupska
5. Biernat Józef	26. Malewska Bronisława
6. Baran Daniel	27. Szulc Henryk
7. Ceś Czesław	28. Szyszka Maria
8. Cydzik Edward – odwołany	29. Śledź Antonina
9. Czubaj Józef	30. Suczyńska Grażyna
10. Górecki Jerzy	31. Tatarczuk Alberta

11. Hennisz Maciej
12. Hermanowicz Wincenty
13. Jaciubek Antoni
14. Jarosz Feliks
15. Juszczuk Tadeusz
16. Kalbarczyk Irena
17. Kasprzycki Czesław
18. Kłosińska Janina
19. Kulczyński Roman
20. Knop Zygfryd
21. Kowalewski Władysław

32. Tomiłowicz Helena
33. Trzeszkowski Edward
34. Wilczyński Jan
35. Ruszkowski Jerzy
36. Dr Rogowski Marian
37. Rdzeniewski Tytus
38. Roszak Franciszek
39. Wański Paweł
40. Wisłowski Henryk
41. Szulejko Teresa
42. Kozłowicz Albert
43. Żywica Edwarda
44. Poniewierski Tadeusz

Z działalności Rady w roku 1955.

Skład Rady Narodowej Miasta Białogardu

1. Borysowski Seweryn	25. Michalski Edward – Przeniesiony do Słupska
2. Błażejczuk Henryk	26. Malewska Bronisława
3. Bielski Mieczysław	27. Szulc Henryk
4. Butrynowski Władysław	28. Szyszka Maria
5. Biernat Józef	29. Śledź Antonina
6. Baran Daniel	30. Suszyńska Grażyna
7. Cydzik Edward – Odwołany	31. Tatarczuk Alberta
8. Cias Czesław	32. Tomiłowicz Helena
9. Czubaj Józef	33. Trzeszkowski Edmund
10. Górecki Jerzy	34. Wilczyński Jan
11. Hennisz Maciej	35. Ruszkowski Jerzy
12. Hermanowicz Wincenty	36. Dr Rogowski Marian
13. Jaciubek Antoni	37. Rdzeniewski Tytus
14. Jarosz Feliksa	38. Roszak Franciszek
15. Juszczuk Tadeusz	39. Wański Paweł
16. Kalbarczyk Irena	40. Wasłowski Henryk
17. Kasprzycki Czesław	41. Poniewierski Tadeusz
18. Kłosińska Janina	42. Kozłowicz Albert
19. Kulczyński Roman	43. Żywica Edward
20. Knopp Zygfryd	
21. Kowalewski Władysław	
22. Lewandowski Wiktor	
23. Majewska Janina	
24. Micuda Eugeniusz	

Skład Prezydium Miejskiej Rady Narodowej

1. Krasiński Paweł – Przewodniczący Prezydium
2. Hajduk Bogusław – Z-ca Przewodniczącego
3. Kwaśniewski Klemens – Sekretarz Prezydium
4. Juszczuk Tadeusz – członek Prezydium
5. Butrynowski Władysław – członek Prezydium

6. Bielski Mieczysław – członek Prezydium
7. Czubaj Józef – członek Prezydium

Komisje Radzieckie

1. Komisja zdrowia i opieki społecznej – ob. Górecki Jerzy
  2. Komisja finansowa – ob. Poniewierski Tadeusz
  3. Komisja mieszkaniowa – ob. Roszak Franciszek
  4. Komisja urzędzeń i osiedli – ob. Daniel Baran
  5. Komisja handlu – ob. Kulczycki Roman
  6. Komisja rolna – ob. Hermanowicz Wincenty
  7. Komisja oświaty – ob. Jaciubek Antoni
- Dyrektor MPRB – Sojcher Artur
Dyrektor MPKG – Sadowski Alojzy
Dyrektor MZBM – Żakiewicz Henryk

Na sesji w dniu 28.I.1955 r. ob. Rewerska Zofia postuluje otwarcie żłobka w Białogardzie. Uchwałą Nr 8/55 powołano nowy skład kolegium orzecznictwa karno – administracyjnego MRN. Przewod. Ob. Kwaśniewski Klemens Z-ca ob. Frąckowiak Franciszek oraz 14 członków. Na sesji w dniu 26.II.1955 r. Radny ob. Butrynowski stawia wniosek by na terenie miasta wybudować typowy biurowiec przeprowadzić do niego urzędy zajmując dotychczas lokale mieszkalne. Stan siewników na terenie miasta w roku 1955 wynosi 13 i zwiększył się w stosunku do roku 1954 o 51 % na 727 ha ziemi ornej i siewem zimowym objęto 267 ha. Zasiwy wiosenne wynoszą: pszenica 100 ha, jęczmień 10 ha, owies 150 ha, ziemniaki 150 ha, buraki cukrowe 10 ha, buraki pastewne 10 ha.

W Miejskiej Radzie Narodowej utworzono społeczny „Komitet czystości”, który pełnił będzie nadzór i kontrolę nad czystością w mieście.

Uchwałą Nr 25/55 na sesji 25.IV.1955 r. postanowiono rozpocząć budowę szkoły przy ul. W. Polskiego po byłym targowisku.

Na sesji w dniu 25.IV.1955 r. podjęto Uchwałą Nr 26/55 o budowie łaźni miejskiej przy ul. Lelewela róg Nowotki. Na tej samej sesji podjęto Uchwałą Nr 27/55 o budowie biurowca w Białogardzie. Uchwała podlega zatwierdzeniu PPRN.

Dnia 8 marca 1955 r. odbyła się uroczysta sesja PMRN, w której poza radnymi udział wzięło ponad 400 osób z miasta i powiatu po referacie i zobowiązaniach produkcyjnych odznaczenia, medale X-lecia PRL otrzymali ob. Kruszona Józef, Łapacz Lucjan, Murawska Wiesława, Woźniczko Krystyna, Zieliński Konstanty – pracownicy Sądu Powiatowego. Na sesji w dniu 28 maja 1955 r. Uchwałą Nr 40/55 powiększono skład prezydium MRN do osób 7 i dokooptowano do składu prezydium ob. Butrynowskiego Władysława, Bielskiego Mieczysława, Czubaja Józefa. Uchwała Nr 41/55 zatwierdzono budżet miasta na rok 1955.

Dochody w sumie 3.199.672,-
Wydatki w sumie 3.199.672,-
Ze środków pozalimitowych
Dochody w sumie 83.530,-
Wydatki w sumie 83.530,-

W Białogardzie otwarto Dom Harcerza przy ul. Boh. Stalingradu, w którym skupiać się będzie praca z młodzieżą miasta. W roku 1955 PSS dysponowało 38 sklepami branży spożywczej, 9 przemysłowej, 8 kioskami, 3 wózkami ruchomej sprzedaży, 8 straganami, 7 piekarniami, 1 ciastkarnia, 1 wytwórnia wedlin, 2 restauracjami, 1 jadłodajnia, 1 kawiarnia, 1 wytwórnia wód gazowanych i rozlewnia piwa. Straty zmniejszono o 28% w stosunku do roku

1954. Plan za okres 5 pierwszych m-cy wykonano w 106,9 %. W roku 1955 do 3 szkół podstawowych o 36 salach lekcyjnych 60 oddziałach, uczęszczało 1987 dzieci. Biblioteki szkolne dysponowały księgozbiorami w ilości 7 tysięcy tomów. W Białogardzie prowadzi się szkołę nauczania języka niemieckiego, do której uczęszcza 68 dzieci. Szkołę wieczorową stopnia podstawowego ukończyło w X – lecie PRL około 700 osób a w szkole zawodowej zdobyło kwalifikację ponad 2500 młodych ludzi do trzech przedszkoli miejskich uczęszcza 150 dzieci, a do przedszkoli PSS i PKP oraz elektrowni 210 dzieci. W miejskim domu dziecka przebywa 60 dzieci w wieku 6 – 19 lat. Miejska Biblioteka Publiczna liczy 29 tys. tomów, z których korzysta ponad 1 tys. stałych czytelników. Białogardzkie kluby sportowe posiadają zawodników w lekkiej atletyce, którzy zdobyli ponad 70% rekordów Woj. Koszalin.

Wyniki MPGK za rok 1955.

Zakończono wiercenia 2 studni głębinowej. Studnia nr 8 wobec małej wydajności nie może być eksploatowana. Wobec deficytu wody zdecydowano o wierceniu 3 studni badawczych, jedna 120 m i 240 m. Przedsiębiorstwo sygnalizuje konieczność zwiększenia średnicy rur w sieci kanalizacyjnej na długości 17,5 km. Przedsiębiorstwo utrzymuje czystość na 41 ulicach o łącznej powierzchni 120.000 m². W ramach remontów kapitalnych wyremontowano ul. Grunwaldzką, Nowotki i Drzymały. Wykonanie zadań – wodociągi = plan 391.000 zł wykonano 430.968 zł hotel 198.000, – wykonano 204.000, - urządzenia komunalne 227.000,- wykonano 258,80, roboty odpłatne 51.000,- wykonano 85.000,-

Z działalności rady w roku 1956 **Skład Rady Narodowej Miasta Białogard**

1. Baran Daniel	20. Kozłowski Aleksander
2. Biernat Józef	21. Krasiński Paweł
3. Bielski Mieczysław	22. Knop Zygfryd
4. Błazejczuk Henryk	23. Lewandowski Wiktor – zmarł
5. Borys Jan	24. Micuda Eugeniusz
6. Borysowski Seweryn	25. Mozołowicz Aleksander
7. Butrynowski Władysław	26. Majewska Janina
8. Ciaś Czesław	27. Poniewierski Tadeusz
9. Czubaj Józef	28. Szulejko Teresa
10. Górecki Jerzy	29. Specu Kazimierza
11. Hermanowicz Wincenty	30. Sobolewski Kazimierz
12. Hajduk Bogusław	31. Szyszko Maria
13. Henisz Maciej	32. Stępiński Stefan – wyjechał
14. Januszewska Małgorzata	33. Śledź Antonina
15. Jaciubek Antoni	34. Szulc Henryk
16. Kłosińska Janina	35. Tatarczuk Albert
17. Kwaśniewski Klemens	36. Tamiłowicz Helena
18. Kasprzyński Czesław	37. Wański Paweł
19. Kowalewski Władysław	38. Wilczyński Jan
	39. Wasłowski Zbigniew
40. Rogowski Marian	44. Rdzeniewski Tytus
41. Ruszkowski Jerzy	45. Ziegan Ernest
42. Roszak Franciszek	46. Jarosz Feliks
43. Regdasz Kazimierz	47. Kalbarczyk Irena
	48. Kłosowski Aleksy

Skład Prezydium Miejskiej Rady Narodowej

Krasiński Paweł – przewodniczący
Hajduk Bogusław – z-ca przewodniczącego
Kwaśniewski Klemens – sekretarz
Bielski Mieczysław - czł. Prezydium – odwołany na stanowisko dyr. MPRB
Miętek Antoni – z-ca przewodniczącego

Komisja Rady Narodowej

Komisja zdrowia, pracy i pomocy społecznej	ob. Górecki Jerzy
Komisja finansowa	ob. Poniewierski Tadeusz
Komisja mieszkaniowa	ob. Roszczak Franciszek
Komisja urzędzeń i osiedli	ob. Baran Daniel
Komisja handlu	ob. Kulczycki Roman
Komisja rolna	ob. Hermanowicz Wincenty
Komisja oświaty	ob. Jaciubek Antoni
Dyrektor MPRB	ob. Sojcher Artur
Dyrektor MPGK	ob. Sadowski Alojzy
Dyrektor MZBM	ob. Żakiewicz Henryk

Na sesji MRN w dniu 28 stycznia 1956 roku Uchwałą Nr 11/56 zniesiono podatek od zbytku mieszkaniowego na obszarze miasta Białogardu z dniem 1 stycznia 1956 r. MZBM otrzymał na remonty bieżące mieszkań 930.000 zł a na remonty kapitalne 1.500.000,- w 54 budynkach.

W dalszym zazielenianiu miasta postanowiono założyć skwery – róg Świętochowskiego – Bat. Chłopskich, Mickiewicza – 1-go Maja, Świerczewskiego – 1-go Maja, Nowotki: piaskownica dla dzieci, Krótka – Nowotki, Chopina – Moniuszki, W. Polskiego, Zamkowa. Pasy zieleni na ulicach: M. Buczka , Boch. Stalingradu, 1-go Maja, Grunwaldzka, Nowotki, Stalina, Połczyńska. Naprawa ulic i chodników: Stalina 3 dom, Grunwaldzka, W. Polskiego, Stalina, 1-go Maja, Ludowa, Nowotki, M. Buczka, 22 lipca, Boh. Stalingradu, Lindego, Kopernika.

Wyżuzłowanie – Wyspiańskiego, Asnyka, Łokietka, Bestwina, Wazów, Górnośląska, Elbląska, Wiślana, Świ. Jerzego, Młyńska.

Melioracja: Naprawa rowów – Wyspiańskiego, 1-go Maja, Stalina.

Do MZBM wpłynęło 1200 podań o remont piecy.

Na sesji w dniu 28 lipca 1956 Uchwałą Nr 25/56 wydzielono sumę 6000 zł na nagrody w konkursie czynów społecznych. Ekipa MZBM przerobiła w pierwszym półroczu 1956 r. na remontach bieżących 109.000,- na planowanych 73.000,- a w remontach kapitalnych na planowanych 850.000,- wykonano 951.000.

Miasto Białogard jest podzielone na 11 rejonów administracyjnych na gruntach rolnych w granicach miasta obsiano: żytem 180 ha, pszenicą 120 ha, owsem 150 ha, jęczmieniem 10 ha, gryką 5 ha.

Do akcji zimowej przygotowano 11 maszyn.

W połączeniu MPGK i MZBM utworzono Miejski Zarząd gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, którego kierownikiem został ob. Henryk Żakiewicz.

Na wniosek załogi zakładów sieci elektrycznych w Białogardzie zmieniono nazwę ulicy Stalina na ulicę Dąbrowszczaków.

Na sesji w dniu 27 listopada 1956 r. Uchwałą Nr 36/56 po uprzednim dokonaniu wyboru, zatwierdzono skład nowego prezydium MRN.

Hajduk Bogusław – przewodniczący
Miętek Antoni z-ca przewodniczącego
Kwaśniewski Klemens – sekretarz
Butrymowski Władysław – czł. prezydium
Baran Daniel – czł. prezydium
Śledź Antonina - czł. prezydium
Dłutek Aleksander - czł. prezydium

Na sesji w dniu 28 grudnia 1956 r. Uchwała Nr 38/56 zatwierdzono składy obwodowych komisji wyborczych.

Białogard podzielono na 7 obwodów.

MPRB wykonało swe roczne plany w 109%. Środki planowane 6.800.000,- wykonano 7.384.000,- kapitałne remonty MZBM – 1.555.100, za co wyremontowano 61 budynków. Remonty bieżące wykonano kosztem 1.428.100.

MZBM – wyreperował dachy na 248 budynkach, w 224 budynkach uzupełniono rynny i rury spustowe, przestawiono 611 piecy, wystawiono w 55 budynkach nowych.

***

W 125 budynkach usunięto awarie hydrauliczne, 620 podań lokatorskich zostało załatwionych, jednak pozostało do załatwienia 480 podań.

***

Państwowe przedsiębiorstwa targowiska – na planowy dochód 670.000,- wykonano 503.500,- czyli 107%. Przedsiębiorstwo zatrudnia 7 pracowników stałych i 8 ryczałtowych.

***

MPRB wykonało swe zadania roczne w 109% odprowadzając do budżetu 196.000.

Z działalności rady w roku 1957

Skład Rady Narodowej Miasta Białogard

1. Bielski Mieczysław	22. Kowalewski Władysław
2. Biernat Józef	23. Kalbarczyk Irena
3. Borys Jan	24. Kłosowski Aleksy
4. Bogodzina Stanisław	25. Micuda Eugeniusz
5. Butrynowski Władysław	26. Miętek Antoni
6. Baran Daniel	27. Śledź Antonina
7. Borysowski Seweryn	28. Szulc Henryk
8. Błażejczak Henryk	29. Sobolewski Władysław
9. Ciaś Czesław	30. Szyszko Maria
10. Czubaj Józef	31. Szulejko Teresa
11. Górecki Aleksander	32. Tatarczuk Albert
12. Hajduk Bogusław	33. Tamiłowicz Helena
13. Hermanowicz Wincenty	34. Weltrowska Janina
14. Henisz Maciej	35. Wilczyński Jan
15. Jarosz Antoni	36. Wasłowski Zbigniew
16. Jaciubek Antoni	37. Rdzeniewski Tytus
17. Kacprzyński Czesław	38. Rogowski Marian
18. Krasieński Paweł	39. Ruszkowski Jerzy
19. Kłosińska Janina	40. Redgosz Jan

20. Kwaśniewski Klemens
21. Knopp Zygfryd – wyjechał

41. Ziegon Ernest – wyjechał
42. Żywica Edward

Skład Prezydium Miejskiej rady Narodowej

Hajduk Bogusław – przewodniczący
Mietek Antoni – z-ca przewodniczącego
Kwaśniewski Klemens – sekretarz prezydium
Butrynowski Władysław – czł. prezydium
Baran Daniel – czł. prezydium odwołany na inne stanowisko Uch 1/57
Dłutek Aleksander - czł. prezydium odwołany na inne stanowisko Uch 1/57
Wasłowski Zbigniew – wybrany na sesji 28.I.1957 r.
Czubaj Józef - wybrany na sesji 28.I.1957 r.

Komisje Rady Narodowej

Komisja finansowa – Poniewierski T. – przewodniczący po zmianie Żywica Edward
Komisja rolna – Hermanowicz W. – przew. bez zmian
Komisja oświaty i kultury – Jaciubek A. – przew. bez zmian
Komisja handlu – Szulc H. – przew. bez zmian
Komisja zdr. i op. Społ. – Rogowski M. – przew. bez zmian
Komisja urzędzeń i osiedli – Baran Daniel – przew. bez zmian
Komisja kwaterunkowa – Roszczak Fr. – przew. bez zmian

Kierownictwo przedsiębiorstw

Miejskie Przedsiębiorstwo Gosp. Kom. – kier. Trzeszczkowski Edmund
Miejskie Przedsięb. Rem. Bud. – dyr. Bielski Mieczysław
Miejski Zarząd Gosp. Kom. i Mieszk. – kier. Żakiewicz Henryk – do reorganizacji
Miejski Zarząd Budynków Mieszk. – kier. Baran Daniel

***

W Bieżącym roku przystąpi do remontu kapitalnego kina „Capitol”, które otrzyma ekran panoramiczny.

***

W roku 1957 – dokona się klasyfikacji białogardzkich rolników.

***

W roku 1957 kapitalnymi remontami objętych zostanie dalszych 64 budynki a na remonty bieżące przeznaczono 1.035.000.

***

Sesja MRN w miesiącu lutym dyskutowała nad przeniesieniem targowiska z placu przy ul. W. Polskiego, gdzie przystąpi się do budowy szkoły.

Na sesji 27.III.1957 r. Uchwałą Nr 12/57 powołano nowy skład Kolegium Orzekającego MRN, którego przewodniczącym został ponownie Kwaśniewski Klemens, zastępcą – Frąckowiak Franciszek.

***

Na stanowisko przewodniczącego Prezydium MRN sesja wybrała ob. Kowalskiego Franciszka a na z-cę ob. Dłutek Aleksandra.

***

W poszukiwaniu wody natrafiono na źródła w okolicy Klempina co przy skardze złożonej w Ministerstwie Gosp. Komunalnej winna przyspieszyć termin rozpoczęcia prac.

***

Na sesji w dniu 25 września 1957 r. na skutek wyjazdu z Białogardu ob. Biegana Ernesta odwołano ze składu Rady ob. Knopp Zygryda, Janiszewską Małgorzatę powołując na ich miejsce ob. Tyliego Kazimierza i Rucińską Bronisławę.

***

Przychodnia przeciwgruźlicza otrzymała pomieszczenie przy ul. Grunwaldzkiej.

***

Ponad 300 obywateli korzysta z dzierżawy gruntów rolnych.

***

W granicach miasta Białogardu.

Na terenie Miasta Białogardu zamieszkuje 106 rolników trudniących się wyłącznie gospodarstwem, oraz 32 rolników pracujących w zakładach pracy i trudniących się gospodarką dodatkowo. Uprawiają oni 624 ha ziemi.

***

Akcją odgruzowania objęto 9 placów wywożąc 3.226 m³ gruzu kosztem 71.661,70 - uzyskując 3.199 m³ powierzchni pod zagospodarowanie. ZBM uzyskał z tej zbiórki 10.000 cegieł.

***

Budowlane Przedsiębiorstwo Terenowe rozpoczynające w Białogardzie realizację inwestycji, przyjęło dalszych 50.000 szt. cegły.

W mieście ułożono 910 m³ chodnika, przedrukowano 610 m³ ulic. Wyremontowano 6 mostów.

Wykorzystanie środków w gosp. Komunalnej za 3 kwartały wyn.

1. Ulice, place, mosty – 214.000,
2. Zieleń miejska – 71.000,
3. Oświetlenie ulic – 39.000,
4. Oczyszczanie miasta – 19.307
5. Utrzymanie cmentarzy woj. – 1.500,
6. Lasy komunalne – melioracje – 73.944,

Na sesji w dniu 25 września 1957 r. Prezydium przedłożyło listę przydziału mieszkań dla 93 rodzin. Są to przydziały lokali mieszkalnych uregulowanych przypadków.

***

Referent Pracy i Pom. Społ. udzielił zapomóg pieniężnych w okresie od maja do sierpnia na sumę 16.900 – w tym na podróże dla repatriantów i poszukujących rodzin, na lekarstwa i leczenie, na koszty pogrzebów, dla ob. narodowości niemieckiej jednorazowe zasiłki na wyżywienie.

***

W Prezydium MRN zatrudnionych jest 27 pracowników stałych w tym 3 czł. Prezydium.

***

Plan rzeczowy MRN za 8 miesięcy 1967 r. wyk. Postronnie dochodów w 77,7% po stronie wydatków w 70,1% w stosunku rocznym.

***

Koszt 30.000,- zbudowano ustęp publiczny, założono nowe tablice z nazwami ulic kosztem 10.000 zł melioracja lasów miejskich kosztował 100.000 zł.

***

Na sesji w dniu 14 października 1957 r. radny ob. Bielski M. zwrócił uwagę na konieczność regulacji rzeki Parsęty.

***

Przy ul. Grunwaldzkiej rozpoczęto bud. 2 bloków mieszk. Kosztem 4.900.000. Kosztem 950.000 powstanie panoramiczne kino „Capitol”.

Wojewódzkie zrzeczenie nie gosp. kom. przyznało na budowę łaźni miejskiej 450.000.

***

Ustalono nowy plan targowiska PP, które w związku z budową szkoły przy. Ul. W. Polskiego przeniesione zostanie na ul. Wiślaną.

Uchwałą Nr 21/57 zatwierdzono budżet miasta za I-sze półrocze po stronie dochodów 4.490.859 po stronie wydatków 4.455.353.

Na sesji MRN 14.X.1957 r. Uchwała Nr 21/57 zatwierdzono jednogłośnie budżet Miasta na rok 1958 w następujących kwotach.

Po stronie dochodów – 12.390.928 zł

Po stronie wydatków – 12.390.928 zł

Postanowiono zmniejszyć sumę inwestycyjną na budownictwo mieszkaniowe o 450.000 z przeznaczeniem jej na budowę łaźni miejskiej.

***

Zobowiązano PMRN do Wystąpienia do PPRN z wnioskiem o zwiększenie dotacji na budowę rurociągu wodnego z Dębna do Białogardu na sumę 1.800.000.

***

MPGK z przyznanych z budżetu MRN 2.050.000 przeznacza na remonty kapitalne budynków sumę 1.500.000 zł remontem zostanie objętych 48 budynków o 595 izbach. Na remonty bieżące mieszkań przeznacza się 1.200.000.

***

Na nowe budownictwo mieszkaniowe przeznaczono 4.900.000. Za środki te zakończone zostaną rozpoczęte 2 budynki przy ul. Grunwaldzkiej oraz rozpoczęcie dalszych 2 budynków. W roku 1958 miasto otrzyma 108 izb mieszkalnych z nowego budownictwa, wymienionych zostanie 3.000 m² chodników, 13 ulic poddanych zostanie kapitalnemu remontowi. Na oświetlenie przeznaczono 70.000 zł, tyleż na oczyszczanie Miasta.

***

Na umocnienie brzegów Leśnicy przy ul. Nadbrzeżnej przeznaczono 118.000 zł zaplanowany remont kapitalny budynku MRN wymianę instalacji wodnej i elektrycznej kosztem 110.000

Radny ob. Rogowski występuje z wnioskiem o otwarcie jeszcze jednej apteki.

***

Na pierwszej sesji MRN 14 lutego 1958 r. przyjęto ślubowanie od nowo wybranych radnych, dokonano wyboru prezydium oraz komisji

Z działalności Rady w roku 1958

Skład Rady Narodowej

1. Bogaczyński Tadeusz	22. Madej Rudolf
2. Butrymowski Władysław	23. Płaza Albina
3. Cieślak Jerzy	24. Rogowski Marian
4. Charkiewicz Konstanty	25. Roszczak Franciszek
5. Czubaj Józef	26. Sadowska Wanda
6. Derkacz Stanisław	27. Śledź Antonina
7. Desko Kazimierz	28. Schimiedel Izydor
8. Dziarnowski Jerzy	29. Sowa Konrad
9. Dziuba Alfred	30. Stebalewicz Marian
10. Fechner Zofia	31. Sternik Tadeusz
11. Francik Helena	32. Świerczewska Genowefa
12. Golonka Władysław	33. Szydłowski Adolf
13. Hermanowicz Wincenty	34. Tokke Rein
14. Jaczewska Maria	35. Strucki Stanisław
15. Kobza Władysław	36. Tylicki Józef
16. Kłosowski Aleksy	37. Walkiewicz Antoni
17. Kowalski Franciszek	38. Weltyrowski Janusz
18. Kubaczyk Hieronim	39. Wesołowski Mieczysław
19. Kurzeja Jan	40. Zymon Marian
20. Legun Ryszard	
21. Łowicki Henryk	

Skład Prezydium MRN

Przewodniczący – Derkacz St.
Z-ca przewodniczącego – Kubalczyk H.
Sekretarz – Bogaczyński T.
Członkowie – Sternik T.
- Madej R.

Komisje Rady Narodowej

Komisja Bud.i gosp. kom. – Charkiewicz K.
Komisja Finansów i budżetu – Steblewicz m.
Komisja Zdrow. – zatrud. i Pom. Społ. – Rogowski M. – zrezygnował
Komisja Oświaty i kultury – Łowicki H.
Komisja Zaopatrzenia lud. – Weltrowski J.
Komisja Ochrony porz. publ. i bez. – Legun R.

Dyr. MPRB – Bielski Mieczysław
Dyr. MPGK – Trzeszczkowski Edmund
Dyr. MZBM – Żakiewicz Henryk

Na drugiej sesji MRN w dniu 28 marca 1958 r. głównym tematem obrad było przygotowanie do akcji sanitarno – porządkowej.

Uchwałą Nr 7/58 powołano nowych członków do Miejskiego Kolegium Karno – Administracyjnego w skład którego weszli Fechner Zofia, Zymon Marian, Schniedel Izidor.

***

Tematem trzeciej sesji MRN w dniu 25 kwietnia 1958 r. było sprawozdanie z działalności Miejskiego Kolegium Orzekającego w efekcie działalności tego kolegium z nałożonych kar pieniężnych wpłynęło 11.746 zł
Rozpatrzenie sprawy w poszczególnych latach 1953 = 1438, 1954 = 1205, 1955 = 610, 1956 = 664, 1957 = 523 co ukazuje wyraźną tendencję spadkową tego rodzaju wykroczeń.
Uchwałą Nr 9/58 ograniczono sprzedaż napojów alkoholowych tak w sklepach jak i w lokalach gastronomicznych.

***

IV Sesja MRN rozpatrywała działalność Referatu Kwaterunkowego za okres 4 miesięcy.

***

Uchwałą Nr 11/58 z dnia 30 maja 1958 r. na przewodniczącego Miejskiego Kolegium Orzekającego wybrano ob. Madeja Rudolfa a na zastępcę ob. Schmigła Izydora.

***

Uchwałą Nr 12/58 z dnia 30 maja 1958 r. wprowadzono zakaz hodowli bydła rogatego, trzody chlewnej i zwierząt futerkowych na 41 ulicach Miasta.

***

Uchwałą Nr 13 powołano na Sekretarza PMRN Białogard ob. Sitko Teresę.

***

Dyrekcja budowy osiedli robotniczych Koszalin zapowiedziała budowę dużego bloku mieszkalnego przy Pl. Wolności oraz zespół budynków osiedlowych w rejonie ul. Chopina o łącznej ilości 1000 izb mieszkalnych. Początek budowy 1960 r.

***

Budowę bloku zakładowego sygnalizują zakłady energetyczne, będzie on usytuowany przy ul. 1-ego Maja.

***

Fundusz gromadzki na rok 1958 wynosi łącznie 72.735 zł.

***

Na sesji w dniu 20 czerwca 1958 r. Uchwałą Nr V/15/58 ustalono normę zaludnienia mieszkań, która wynosi 9 m² na każdą uprawnioną osobę.

Miejska Rada Narodowa zaleciła prezydium poczynienie starań celem zorganizowania na terenie Miasta spółdzielni mieszkaniowej.

***

Sytuacja w szkolnictwie podstawowym

W roku 1945 uczęszczało do szkół 245 dzieci
W roku 1950 uczęszczało do szkół 460 dzieci
W roku 1958 uczęszczało do szkół 2.551 dzieci
Od nowego roku szkolnego 1958/59 2.891 dzieci
Spodziewany stan dzieci w 1960 r. 3.332 dzieci

***

W Białogardzie działa 4 Szkoły Podstawowe – spodziewany termin oddania nowej szkoły przy ul. Świdwińskiej – 1960 r. przygotowuje się również założenia do budowy jeszcze jednej szkoły co zaspokoi aktualne potrzeby szybko rozwijającego się Miasta.
Targowisko miejskie po likwidacji przy ul. W. Polskiego znalazło swe nowe miejsce na placu przy ul. Dąbrowszczaków, które zagospodarować ma kosztem 250.000 zł

***

Na przewodniczącego Komisji Zdrowia, Zatrudnienia i Pomocy Społ. Powołano w dniu 26 listopada 1958 r. radnego ob. Kurzeja Jana wobec rezygnacji z tej funkcji Dr Rogowskiego. Rozpoczęto budowę rurociągu wodnego z Dębczyna do Białogardu do listopada Gdańskie Przedsiębiorstwo Robót Wodno – Kanalizacyjnych wykonało 30 m wykopu. Zakończenie przewiduje się na sierpień 1969 r.

PSS po utrzymaniu lokalu przy ul. Boh. Stalingradu urządzi tam kawiarnię zgodnie z życzeniem mieszkańców Miasta.

Jeden z lokali gastronomicznych znajdzie w nowym budynku przy Pl. Wolności.

Z działalności Rady w roku 1959

Skład Rady Narodowej

1. Butrymowski Władysław	16. Świerczyńska Genowefa
2. Cieślak Jerzy	17. Sadowska Wanda
3. Charkiewicz Konstanty	18. Śledź Antonina
4. Czubaj Józef	19. Schmigiel Izydor
5. Desko Alfred	20. Szydłowski Adolf
6. Dziuba Jan	21. Wesółowski Mieczysław
7. Dziarnowski Jan	22. Weltrowski Janusz
8. Fechner Irena	23. Walkiewicz Antoni
9. Golonka Władysław	24. Rogowski Marian
10. Jaczewska Maria	25. Roszczak Franciszek
11. Kowalski Franciszek	26. Kurzeja Jan
12. Kabza Władysław	27. Płaza Albina
13. Legun Ryszard	28. Strucki Stanisław
14. Łowicki Henryk	29. Zymon Marian
15. Madej Rudolf	

Skład Prezydium MRN

Przewodniczący – ob. Derkacz Stanisław

Z-ca przewodniczącego – ob. Kubalczyk Hieronim

Sekretarz – ob. Sitka Teresa

Przedsiębiorstwa MRN

MPGKiM – dyr. Trzeszczkowski Edmund

***

Na sesji w dniu 23 sierpnia 1958 r. – Uchwała Nr VI/17/58 zatwierdzono budżet Miasta Białogardu na rok 1959

Dochody 8.009.514 – wydatki 8.009.514

Obsada osobowa administracji MRN – 22 etaty

Z dniem 1 stycznia 1959 r. wprowadzono aż do odwołania podatek miejski w wys. 100% podatku lokalnego.

***

Na sesji w dniu 28 stycznia 1959 r. radny ob. Charkiewicz poruszył sprawę ustawodawczą na odcinku gospodarki mieszkaniowej.

Od 1 stycznia 1959 r. skutkiem połączenia MZBM i MPBK, na terenie Miasta działa Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, którego dyrektora mianowano ob. Trzeszczkowskiego Edmunda.

***

Na kolejnych wyborach na terenie Miasta powołano 10 komitetów blokowych. Na sesji w dniu 29 maja 1959 r. Uchwała nr IV/13/59 przydzielono obywatelom radnym pod stałą opiekę poszczególne kobiety.

***

W roku 1959 wyk. Konserwację 33 km. Rowów.

Gospodarka komunalna i mieszkaniowa przyniosła miastu w 1959 r. 816.022 zł dochodów co stanowi 115,3% planu rocznego. Wydatki na gosp. Komunalną w tym okresie wyniosły 7.408.542.

***

Białogardzcy rolnicy wpłacili w 1959 r. na społeczny fundusz budowy szkół 13.775 zł

***

Plan kosztów ogólnych MPRB na rok 1959 wynosił 1.165.000 zł .

Wykonanie 1.190.000,- co stanowi 109%.

Na planowanych 125 pracowników zatrudniono 124 pracowników.

W roku 1959 wpłynęło do budżetu MRN z funduszu gromadzkiego 30.259,53 zł

Z działalności rady – 1960 r.

Skład Rady Narodowej

1. Butrynowski Władysław	21. Krasowski Józef
2. Bomba Janusz	22. Kaprało Irena
3. Bogaczyński Tadeusz	23. Kobza Władysław
4. Cąkała Jan	24. Łowicki Henryk
5. Czubaj Józef	25. Micuda Eugeniusz
6. Derkacz Stanisław	26. Mielniczuk Marian
7. Dąbrowski Anatol	27. Marcinkiewicz Zofia
8. Dubrowski Jan	28. Maciuk Jan
9. Desko Kazimierz	29. Paczkowski Stanisław
10. Dąbrowski Kazimierz	30. Piasecka Zofia
11. Górniak Maria	31. Roszak Franciszek
12. Hermanowicz Wincenty	32. Rdesiński Narcyz
13. Helak Genowefa	33. Rogowski Marian
14. Charkiewicz Konstanty	34. Sternik Tadeusz
15. Fechner Zofia	35. Sobczak Józef
16. Górecki Andrzej	36. Sochacki piotr

17. Jaczewska Maria
18. Kawęcka Zofia
19. Krzysztoporski Władysław
20. Kiljanek Tadeusz

37. Stęblewicz Marian
38. Szydłowski Adolf
39. Těke Rein
40. Tyliński Józef
41. Wieczorek Stefania
42. Wilczyński Jan
43. Wolterowski Janusz
44. Wenclis Franciszek

Skład Prezydium Miejskiej Rady Narodowej:

Przewodniczący – ob. Derkacz Stanisław
Zastępcą – ob. Wolterowski Janusz
Sekretarz – ob. Sitka Teresa
Członkowie – ob. Bogaczyński Tadeusz
- ob. Madej Rudolf
- ob. Sternik Tadeusz

Komisje Rady Narodowej:

Komisja Budownictwa – Przewodniczący Charkiewicz Konstanty
Komisja Zdrowia – Przewodniczący Dr Górecki Andrzej

Przedsiębiorstwa P.M.R.N.

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
Dyrektor – ob. Edmund Trzeszczkowski
Miejskie Przedsiębiorstwo Remontowo – Budowlane
Dyrektor – ob. Józef Jagielak

Uchwałą z dnia 7 stycznia 1960 r. , przekazano dla DBOR Koszalin parcelę budowlaną przy ul. Dąbrowszczaków gdzie powstanie kolejny budynek mieszkalny Rady Narodowej. Do remontu kapitalnego w roku 1960 zakwalifikowano 31 budynków 0 44 izbach. Dnia 16 stycznia 1960 r. zatwierdzono listę przydziału mieszkań dla 16 rodzin specjalistów budowlanych w budynku przy ul. Zamojskiego 24 marca 1960 r. salę B „niespodzianki” przekazano w trwały zarząd i użytkowanie zakładom remontowo – montażowym w Białogardzie.

16 lutego 1960 r. przydzielono plac przy ul. Wojska Polskiego 53 dla Cechu Rzemiosł różnych pod budowę „**Domu Rzemiosła**”

24 czerwca 1960 r. przydzielono działkę przy ul. Mickiewicza dla Budowlanego Przedsiębiorstwa Terenowego pod budowę Domu Mieszkalnego **ZHP** w Białogardzie otrzymuje nową siedzibę w budynku przy ul. Kisielice Duże.

Powszechna Spółdzielnia Spożywców otrzymuje parcelę przy ulicy półczyńskiej pod budowę nowej masarni.

23 lipca 1960 r. przekazano dla DBOR Koszalin parcelę przy ulicy bohaterów Stalingradu pod budynek mieszkalny, przekazano również temu przedsiębiorstwu parcelę przy ul. Wojska Polskiego Nr 65 – 67 pod budownictwo mieszkaniowe.

15 sierpnia 1960 r. Uchwałą Nr XVIII/72/60 zatwierdzono projekt budżetu Miejskiej Rady Narodowej w Białogardzie na rok 1961, który po stronie wydatków i dochodów wynosi 12.037.586,-zł.

Powiatowy Zarząd Ligi Kobiet w Białogardzie, otrzymuje nowy lokal przy ul. Bolesława Bieruta 9.

Uchwałą Nr XXVIII/110/60 z dnia 29 grudnia 1960 r. powołano Przedsiębiorstwo Państwowe „Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych.” W Białogardzie. Jego dyrektorem mianowano ob. Henryka Struzika.

Uchwałą Nr XIV/53/60 z dnia 24 czerwca 1960 r. postanowiono przydzielić działkę przy ul. Mickiewicza dla Budowlanego Przedsiębiorstwa Terenowego w Białogardzie pod budowę domu mieszkalnego.

Uchwałą Nr XVI/66/60 z dnia 14 lipca 1960 r. zakwalifikowano do rozbiórki dalszych 28 budynków o 194 izbach z których wykwaterować należy do nowych mieszkań 59 rodzin.

Uchwałą Nr II/9/61 z dnia 30 maja 1961 r. zatwierdzono wykonanie budżetu Miasta Białogardu za rok 1960*.

Po stronie dochodów	10 049 487,90.-
Po stronie wydatków	9 612 917,03.-
Uzyskana nadwyżka	436 569,77.-

Z wygospodarowanej nadwyżki przekazano między innymi:

Na oświetlenie ulic	25 000,-
Na dofinansowanie szkół	76 000,-
Na dofinansowanie przedszkoli	60 000,-
Na meliorację w granicach Miasta	11 000,-
Na remont basenu KS „ISKRA”	15 000,-

W roku 1960:

Odbyto 27 posiedzeń prezydium

Zwołano 11 sesji MRN

Podjęto 114 Uchwała Prezydialnych

55 Postanowień Prezydialnych.

Z pracy Rady – 1961 r.

Skład Rady Narodowej:

1. Bomba Janusz
2. Bogaczyński Tadeusz
3. Butrynowski Władysław
4. Cąkała Jan
5. Derkacz Stanisław
6. Dubrowski Jan
7. Dąbrowski Anatol
8. Desko Kazimierz
9. Dąbrowski Kazimierz
10. Fechner Zofia
11. Górecki Andrzej
12. Czubaj Józef
13. Górniak Maria
14. Hermanowicz Wincenty
15. Helak Genowefa
16. Jaczewska Maria
20. Krasowski Józef
21. Kaprało Irena
22. Kobza Władysław
23. Łowicki Henryk
24. Micuda Eugeniusz
25. Mielniczuk Marian
26. Marcinkiewicz Zofia
27. Maciuk Jan
28. Paczkowski Stanisław
29. Piasecka Zofia
30. Rogowski Marian
31. Roszak Franciszek
32. Rdesiński Narcyz
33. Sternik Tadeusz
34. Sobczak Józef
35. Sochacki Piotr

17. Kawęcka Zofia
18. Krzysztoporski Władysław
19. Kilianem Tadeusz

36. Steblewicz Marian
37. Tëke Rein
38. Tylicki Józef
39. Wieczorek Stefania
40. Wilczyński Jan
41. Wolterowski Janusz
42. Warchoł Kazimierz
43. Wencelis Franciszek
44. Zymon Marian

Skład Prezydium Miejskiej Rady Narodowej:

Przewodniczący – ob. Derkacz Stanisław
Zastępca – ob. Wolterowski Janusz
Sekretarz – ob. Downarowicz Stanisław
Członkowie – ob. Bogaczyński Tadeusz
                  ob. Sternik Tadeusz
                  ob. Madej Rudolf

Komisje Rady Narodowej

Komisja Budownictwa – Przewodniczący ob. Charkiewicz Konstanty

Komisja Zdrowia – Przewodniczący ob. Górecki Andrzej

Przedsiębiorstwa P.M.R.N.

MPRB – Dyrektor ob. Jagielak Józef

MPGK – Dyrektor ob. Trzeszczkowski Edmund

MZBM – Dyrektor ob. Struzik Henryk

Plan urbanistyczny miasta Białogardu zakłada budowę wiaduktu przy ul. Kołobrzeskiej w latach 1966-1970.

Mieszkańcy Białogardu zgłosili postulat dotyczący budowy fabryki płyt spilśniionych i wiórowych. Postulat zgłosił ob. W. Wanka pracownik PKP.

Remontem kapitalnym w roku 1061 objeto 40 budynków o 629 izbach, 10 budynków otrzyma nowe elewacje.

Z dniem 24 stycznia 1961 r. PMRN powołało na stanowisko Z-cy Dyr. ds. technicznych w MZBM – ob. Czesława Wieczorkiewicza.

W lutym 1961 r. lokal gastronomiczny w nowym budynku przy Placu Wolności otrzymały Terenowe Zakłady Gastronomiczne z przeznaczeniem na bar samoobsługowy.

Na członków Prezydium dokooptowano ob. Krzysztofarskiego Władysława ob. Cakałę Jana za ustępujących ob. Sternika Tadeusza i ob. Madeja Rudolfa.

W maju 1961 r. przydzielono dla PSS działkę przy ul. Kołobrzeskiej pod budowę nowej masarni.

W lipcu 1961 r. dla PKKFiT Białogard, budynek przy ul. Kopernika 6 ma być adaptowany na obiekt sportowy ze świetlicą i salą treningową.

Wobec wypłaty zysku przez MPGK w sumie 443 000,- Uchwałą Nr IV/14/61 z dnia 24 sierpnia 1961 r. uchwalono budżet dodatkowy z którego przeznaczono między innymi:

Na zieleń miejską	70 000,-
Na oświetlenie ulic	40 000,-
Na konserw. Urząd. Kom.	58 000,-

Na remont gmachu PMRN

50 000,-

Niezależnie od tego, ze środków dodatkowych przyznano na remont powiatowego domu kultury 200 000,- na remonty bieżące budynków mieszkalnych 211 000,-

W sierpniu 1961 r. PMRN Uchwałą Nr XV/39/61 przekazano Państwowemu Domu Dziecka budynek przy ul. Grunwaldzkiej 51.

Liga Przyjaciół Żołnierza otrzymuje w trwały zarząd i użytkowanie budynek przy ul. Zamkowej Nr 6, wraz z placem.

Powszechna Spółdzielnia Spożywców otrzymuje działkę dodatkową przy ul. Kołobrzeskiej pod budowę piekarni i rozlewni piwa.

W związku z obchodami Święta Morza w Kołobrzegu, Białogard pełnić będzie rolę zaplecza zakwaterowania. Kierownikiem Biura zakwaterowana został ob. Witold Hałaburda.

Uchwałą Nr XXVII/63/61 z dnia 21 grudnia 1961 r. zobowiązano mieszkańców Białogardu oraz instytucję do udzielenia pomocy w razie nadmiernych opadów śnieżnych. Przygotowano również społeczny front do walki na wypadek klęski żywiołowej.

W roku 1961 praca Miejskiej Rady Narodowej w Białogardzie przedstawiała się następująco: Odyto 23 posiedzenia prezydium.

Zwołano 7 sesji MRN.

Podjęto 36 postanowień.

Uchwalono 23 Uchwały MRN.

Podjęto 68 Uchwał Prezydialnych.

Miejska Rada Narodowa w Białogardzie wypracowała w roku 1961 nadwyżkę budżetową w wysokości 503 696,62 zł z której między innymi przeznaczono:

Na szkolnictwo 140 000,-

Na przedszkola 151 000,-

Na remont basenu KS „ISKRA” 10 000,-